

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

05 / 2010

OBSAH

Rozhodnutia a stanoviska vo veciach občianskoprávných, obchodných a správnych

- 38. Ochrana vlastníctva** - Neoprávnené odvedenie vody z prameňa na susediacom pozemku na pozemok vlastníka je zásahom do vlastníctva v zmysle § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pre úspešnosť žaloby vlastníka, ktorou sa domáha uloženia povinnosti zdržať sa takého neoprávneného konania, sa nevyžaduje, aby išlo o zásah „nad mieru primeranú pomerom“ alebo „vážne ohrozujúci výkon práv vlastníka“ (§ 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka). 5
- 39. Reštitúcia** - Skutočnosť, že k prevzatíu veci cirkvi došlo v rozhodnom období postupom, ktorý mal základ iba v zrejmej administratívnej nesprávnosti vykonania zápisu do pozemkovej knihy a nevykazoval znaky násilného aktu zmocnenia sa cudzej veci štátom v rozpore so zásadami demokratickej spoločnosti, nezakladá dôvod na vydanie veci v zmysle § 4 ods. 2 písm. h) zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, a preto nevylučuje možnosť, aby sa cirkev domáhala svojich vlastníckych práv žalobou podľa všeobecných predpisov. 9
- 40. Právomoc** — Povinnosť dohliadaných subjektov zaplatiť ročný príspevok v zmysle osobitného predpisu o dohlade nad finančným trhom vyplýva z finančno právneho vzťahu, spory z ktorého nepatria do právomoci súdu podľa § 7 O. s. p. 13
- 41. Dovolanie - prípustnosť** — Procesné vady konania v zmysle § 237 O. s. p. nezakladajú prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu odmietajúceho odvolanie (§ 218 ods. 1 O. s. p.) proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozvedené manželstvo. 17
- 42. Odňatie možnosti konať pred súdom** - Pokiaľ účastník konania bol zastúpený zástupcom s plnomocenstvom na celé konanie a v odvolacom konaní nemal osobne niečo vykonať, bol postup odvolacieho súdu, ktorý predvolanie na odvolacie pojednávanie doručil len tomuto zástupcovi, v súlade s § 49 ods. 1 veta prvá O. s. p. v spojení s § 211 ods. 2 O. s. p. a nemal za následok odňatie možnosti takto zastúpeného účastníka konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.]. 20
- 43. Zmenka** - Ak žalobca v konaní tvrdí, že zmenka kryje konkrétny kauzálny vzťah, potom v tejto časti dôkazné bremeno je na jeho strane. Úvaha o tom, koho v konkrétnom prípade zaťažuje dôkazné bremeno, však nie je rozhodujúca, ale rozhodujúce sú výsledky vykonaného dokazovania, ktoré súd vyhodnocuje podľa ustanovenia § 132 O. s. p. 23
- 44. Odmena vyrovnacieho správcu** - Ak výšku odmeny vyrovnacieho správcu nemožno vypočítať podľa vyhlášky č. 493/1991 Zb., súd odmenu nemôže priznať. 27
- 45. Zmena spoločenskej zmluvy** - Za zmenu spoločenskej zmluvy v zmysle ustanovenia § 141 Obchodného zákonníka treba považovať aj zmenu sídla spoločnosti. 30

- 46. Konkurz** - Ak dlžník, ktorý ako jeden z viacerých navrhovateľov, vzal svoj návrh na vyhlásenie konkurzu späť, má už v ďalšom konaní len postavenie dlžníka. Ak bol na jeho majetok po tom, ako vzal návrh späť, vyhlásený konkurz, je osobou oprávnenou podať proti rozhodnutiu o vyhlásení konkurzu odvolanie. 32
- 47. Bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a výška náhrad** - Pojmy bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a pojmy výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nie sú totožné, preto podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. treba podľa doterajších predpisov posudzovať bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia a ich hodnotenie, ale výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia sa riadi zákonom č. 457/2004 Z. z. 34

**Rozhodnutia a stanoviská vo veciach občianskoprávných, obchodných
a správnych**

38.

ROZHODNUTIE

Neoprávnené odvedenie vody z prameňa na susediacom pozemku na pozemok vlastníka je zásahom do vlastníctva v zmysle § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pre úspešnosť žaloby vlastníka, ktorou sa domáha uloženia povinnosti zdržať sa takého neoprávneného konania, sa nevyžaduje, aby išlo o zásah „nad mieru primeranú pomerom“ alebo „vážne ohrozujúci výkon práv vlastníka“ (§ 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2010,
sp. zn. 1 Cdo 68/2008)

Okresný súd Ružomberok (súd prvého stupňa) rozsudkom z 9. júna 2006, č. k. 5 C 211/2004-115, zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala uloženia povinnosti žalovanému zdržať sa odvodňovania svojich pozemkov, pare. č. KN 826 a pare. č. KN 825 v katastrálnom území V. D., takým spôsobom, že podzemnú vodu zachytenú z výveru prameňa (miesta, kde vyteká podzemná voda na zemský povrch) v jeho hospodárskej budove (humne) postavenej na jeho pozemku, pare. č. KN 826 v katastrálnom území V. D., odvedie potrubím cez jeho pozemok, pare. č. 825 v katastrálnom území V. D., na susediaci pozemok pare. č. KN 823 v katastrálnom území V. D., na ktorom má žalobkyňa postavený svoj rodinný dom, súp. č. 244. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Na základe vykonaného dokazovania a posúdenia podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že žaloba je nedôvodná, pretože v nej požadované opatrenie (za zistenej situácie, že podzemná voda na pozemku žalobkyne a žalovaného má nepriaznivý vplyv na nehnuteľnosti žalobkyne) by bolo účinné len za predpokladu, že aj žalobkyňa by vykonala ďalšie úpravy potrebné na zamedzenie vlnnutia rodinného domu, nakoľko sú tu aj iné zdroje zamokrenia (chýbajúce strešné zvody na nehnuteľnosti žalobkyne, nedostatočná izolácia proti vode a zemnej vlhkosti) než súčasný spôsob odvodnenia pozemku žalovaného.

Krajský súd v Žiline (odvolací súd) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 2. júla 2007, sp. zn. 6 Co 342/2006, rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že uložil žalovanému zdržať sa odvodňovania svojich pozemkov, parcela č. KN 826 a parcela č. KN 825 v katastrálnom území V. D., takým spôsobom, že výver prameňa s podzemnou vodou zachytený v jeho hospodárskej budove - humne, postavenej na jeho pozemku, pare. č. KN 826 v katastrálnom území V. D., odvedie potrubím cez jeho pozemok, pare. č. KN 825 v katastrálnom území V. D., na susediaci pozemok, pare. č. KN 823 v katastrálnom území V. D., na ktorom má žalobkyňa postavený svoj rodinný dom, súpisné č. 244. Zároveň uložil žalovanému povinnosť nahradiť žalobkyni trovy prvostupňového a druhostupňového konania v sume 18 583,- Sk. Odvolací súd uviedol, že súd prvého stupňa síce riadne zistil skutkový stav veci, na ktorý aplikoval aj správnu právnu normu (§ 127 Občianskeho zákonníka), avšak dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, keď žalobu zamietol. Podľa odvolacieho súdu totiž odvedením vody z výveru na pozemku žalovaného na pozemok žalobkyne dochádza k zásahu do výkonu vlastníckych práv žalobkyne nad mieru primeranú pomerom; žalobu preto posúdil ako dôvodnú.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, v ktorom navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. Vytykal odvolaciemu súdu, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) O. s. p.], a že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.]. Konkrétne, ako tzv. inú vadu namietal, že odvolací súd bez toho, aby dokazovanie doplnil, resp. opakoval, vychádzajúc len z dôkazov vykonávaných súdom prvého stupňa, konštatoval opak, t. j. že ide o zásah takej intenzity, ktorá vyžaduje ochranu podľa § 127 Občianskeho zákonníka. Zároveň namietal, že pri posudzovaní, či sú dané podmienky na poskytnutie ochrany podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka treba pojem „nad mieru primeranú pomerom“ vykladať tak, že určuje hranicu medzi dovoleným správaním (od optimálneho stavu po stav ešte prípustný) a nedovoleným správaním (nad prípustnú mieru), a to tak vo vzťahu ku konkrétnym pomerom v danom čase a mieste ako aj vo vzťahu k objektívne žiaducim pomerom. Žalovaný v dovolaní vyvodil záver, že existujúci spôsob odvodnenia jeho pozemku nie je zásahom „nad mieru primeranú pomerom“, nakoľko jeho odstránením bude situácia žalobkyne rovnaká, resp. odstránenie bude mať len minimálny vplyv. Uviedol, že tiež treba dbať o to, aby sám dovolávajúci sa ochrany práva neporušoval, prípadne nezneužíval svoje právo na úkor výkonu práva svojho suseda s tým, že žalobkyňa, ktorá je len podielovou spoluvlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti, sa snaží preniesť zodpovednosť za starostlivosť a údržbu svojej nehnuteľnosti na žalovaného. Pokiaľ by aj odviedol vodu z výveru spod svojho humna inak, ako je to doteraz, bude medzi domom žalobkyne a nehnuteľnosťou G. naďalej pretekať voda, ktorej zdrojom sú dažďové vody zo všetkých vyššie položených pozemkov a ktorá týmito miestami preteká od nepamäti.

Žalobkyňa navrhla dovolanie žalovaného zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním je možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie žalovaného je prípustné, pretože bolo podané proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedených v § 237 O. s. p.,
- b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmal dovolací súd, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd vymenovaných v § 237 O. s. p. Dovolateľ vady konania tejto povahy netvrdil a ani dovolací súd nezistil, že by konanie pred odvolacím súdom trpelo niektorou z nich. Dovolanie v tejto veci preto podľa § 237 O. s. p. prípustné nie je [dovolací dôvod podľa § 241 ods. 1 písm. a) O. s. p. nie je daný].

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Z dovolania vyplýva, že dovolateľ namietol vadu takejto povahy, jej existenciu však dovolací súd nezistil. Dovolateľ tvrdil, že konanie odvolacieho súdu nerešpektuje zásadu bezprostrednosti, priamosti a ústnosti konania, ktorou je občianske súdne konanie ovládané, keď v danom prípade by bolo možné zmeňujúci rozsudok odôvodniť len odlišnými skutkovými závermi.

V zmysle § 213 ods. 1 O. s. p. v znení účinnom v čase rozhodovania odvolacieho súdu (2. júla 2007) je odvolací súd viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 4. O žiadnu z týchto troch výnimiek v danom prípade nešlo a odvolací súd bol podľa citovaného § 213 ods. 1 O. s. p. viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa. Z napadnutého rozhodnutia nevyplýva, že by odvolací súd skutkové zistenia súdu prvého stupňa spochybňoval, že by sa nepovažoval byť nimi viazaný, resp. že by vychádzal z iných skutkových zistení, než z ktorých vychádzal súd prvého stupňa. Odvolací súd na základe výsledkov už vykonaného dokazovania, z ktorého vyplynuli jednotlivé skutkové zistenia, ktoré považoval za správne, t. j. pri zistenej skutkovej podstate rušenia (zásahu) dospel svojou úvahou len k odlišnému právnomu posúdeniu veci (v porovnaní s právnym záverom súdu prvého stupňa): otázku, či za danosti týchto (rovnakých) skutkových zistení sú alebo nie sú splnené zákonné podmienky na poskytnutie ochrany vlastníckemu právu žalobkyne, zodpovedal kladne. Išlo tu o právnu, nie o skutkovú otázku. Samotné takéto rozdielne právne posúdenie veci nezakladá dovolací dôvod podľa § 241 ods. 1 písm. b) O. s. p. V dovolacom konaní teda nevyšla najavo ani tvrdená iná vada konania, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Z dovolania je tiež zrejmé, že v tomto opravnom prostriedku je dovolateľom uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p., t. j. nesprávne právne posúdenie veci.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav; dochádza k nemu vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Dovolateľ v danej veci vytýka odvolaciemu súdu, že nesprávne interpretoval § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to v spojitosti s výkladom termínu (pojmu) „nad mieru primeranú pomerom“ použitom v tomto ustanovení.

Podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka vlastník má právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje; najmä sa môže domáhať vydania veci od toho, kto mu ju neprávom zadržuje.

Podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka vlastník veci sa musí zdržať všetkého, čím by nad mieru primeranú pomerom obťažoval iného alebo čím by vážne ohrozoval výkon jeho práv. Preto najmä nesmie ohroziť susedovu stavbu alebo pozemok úpravami pozemku alebo úpravami stavby na ňom zriadenej bez toho, aby urobil dostatočné opatrenie na upevnenie stavby alebo pozemku, nesmie nad mieru primeranú pomerom obťažovať susedov hlukom,

prachom, popolčekom, dymom, plynmi, parami, pachmi, pevnými a tekutými odpadmi, svetlom, tienením a vibráciami, nesmie nechať chované zvieratá vnikáť na susediaci pozemok a nešetrne, prípadne v nevhodnej ročnej dobe odstraňovať zo svojej pôdy korene stromu alebo odstraňovať vetvy stromu presahujúce na jeho pozemok.

Podľa § 120 ods. 2 Občianskeho zákonníka stavby, vodné toky a podzemné vody nie sú súčasťou pozemku.

Ústava Slovenskej republiky v čl. 4 ustanovuje, že nerastné bohatstvo, podzemné vody, prírodné liečivé zdroje a vodné toky sú vo vlastníctve Slovenskej republiky.

Odvolací súd vo svojom rozsudku priznal žalobkyni ochranu jej vlastníckeho práva podľa ustanovenia § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, lebo dospel k záveru, že k zásahu do jej vlastníckeho práva dochádza nad mieru primeranú pomerom. Tento právny záver prijal na základe skutkových zistení súdu prvého stupňa, keď z vykonaného znaleckého dokazovania vyplynulo, že k vlhnutiu rodinného domu žalobkyne dochádza aj z iných zdrojov, nielen kvôli tomu, akým spôsobom je odvedená voda z výveru spod hospodárskej budovy žalovaného. Znalec v odbore stavebníctvo, v odvetví vodné stavby, oceňovanie nehnuteľností, oceňovanie stavebných prác Ing. V. V. pri svojom výsluchu na súde prvého stupňa, okrem iného, uviedol, že nezaizolovaná stavba berie vlhkosť aj zo zeme, a preto bude mať navrhované opatrenie iba minimálny, resp. žiadny vplyv na zníženie vlhkosti v dome žalobkyne.

Vlastnícke právo možno chrániť nielen žalobou podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ale aj (predovšetkým) vlastníckou žalobou podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žaloba z imisií predstavuje osobitný prípad negatívnej (zapieracej) žaloby, pričom ustanovenie § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka treba považovať za osobitnú úpravu v pomere k ustanoveniu § 126 Občianskeho zákonníka.

Imisiami (zásahmi) sa spravidla rozumie prenikanie nejakých účinkov (z činnosti alebo z nečinnosti vlastníka) z jednej nehnuteľnosti na druhú (susednú) nehnuteľnosť (porovnaj, napríklad, R 37/1985).

Nepriamou imisiou sú také vlastnícke úkony, ktorých bezprostredné účinky sa prejavujú na vlastnej nehnuteľnosti a jedine z iných príčin mimo vôle vlastníka a bez jeho príspevia pôsobia aj na nehnuteľnosť suseda. O priamu imisiu ide vtedy, ak vlastnícke úkony majú vzápätí bezprostredné účinky nielen na vlastnú nehnuteľnosť, ale aj na nehnuteľnosť suseda, resp. len na túto nehnuteľnosť.

V ustanovení § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka sú upravené imisie spočívajúce v tom, že vlastník veci pri výkone vlastníckeho práva obťažuje iného, príp. ohrozuje výkon jeho práv; ide o n e p r i a m e zásahy, ktoré musí každý znášať, pokiaľ nepresahujú (nedosahujú) určitú intenzitu rušenia: pri obťažovaní mieru primeranú pomerom a pri výkone práv imisiou dotknutého vlastníka susednej nehnuteľnosti stav vážneho ohrozenia (takýto zásah teda súd posúdi podľa uvedených zákonných kritérií). Pokiaľ jestvuje len nízka intenzita takéhoto rušenia — ide o nepodstatné zásahy, t. j. o bežné správanie, ktoré sú susedia povinní navzájom si trpieť, lebo je spojené s obvyklým užívaním nehnuteľných vecí; v takomto prípade nebolo by možno úspešne sa dovolať súdnej ochrany.

Imisie, kde ide o p r i a m e zásahy do vlastníckeho práva, ku ktorým treba zaradiť aj odvedenie vody z výveru podzemnej vody, ktorý výver je na pozemku žalovaného, na pozemok, na ktorom má žalobkyňa postavený svoj rodinný dom, sú však zásadne (bez ďalšieho) nepripustné. Ochrana proti takémuto druhu zásahu do vlastníckeho práva neposkytuje negatívna žaloba podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka (lebo nejde o nepriamy zásah), ale podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka („... vlastník má právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje ...“). Nie je preto dôvod takúto imisiu determinovať (premeriavať) mierou primeranosti pomerom (či vážnosťou ohrozovania výkonu práv imisiou dotknutého vlastníka susednej nehnuteľnosti).

Uvedené dôležité rozlíšenie zásahov, ktoré zjavne nižšie súdy nepostrehli, keďže na vec aplikovali ustanovenie § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, je pre daný prípad rozhodujúce. Pre úplnosť treba tiež uviesť, že žalovaný nie je vlastníkom podzemnej vody vyvierajúcej na jeho pozemku, ktorú odvádza na pozemok žalobkyne (porovnaj citovanú úpravu v čl. 4 Ústavy Slovenskej republiky a v § 120 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Manipulácia touto vodou prejavujúca sa ako zásah do vlastníckeho práva žalobkyne teda nepochádza z výkonu vlastníckeho práva žalovaného, ako to požaduje úprava zakotvená v citovanom ustanovení § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že nárok žalobkyne na súdnu ochranu nemožno založiť na § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pod ktoré ustanovenie nepatrí, ale tento nárok treba vyvodit' z § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. V ustanovení § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka poskytuje zákonodarca vlastníkovi ochranu pred akýmkoľvek neoprávneným zásahom. V danom prípade ide o tzv. zapieraciu (negatívnu) žalobu, podstatou ktorej je, že vlastník sa domáha ochrany proti zásahom do jeho vlastníckeho práva, ktoré spočívajú v inom rušení než v neoprávnenom zadržovaní jeho veci (ochranu proti neoprávnenému zadržovaniu veci poskytuje iná vlastnícka žaloba - žaloba vindikačná). Zákonodarca v ustanovení § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka nežiada, aby pri

neoprávnenom zásahu, proti ktorému žaloba smeruje, išlo o zásah „nad mieru primeranú pomerom“, preto z tohto aspektu nebolo vôbec potrebné vec posudzovať (skúmať), resp. aby išlo o zásah vážne ohrozujúci výkon práv vlastníka dotknutej nehnuteľnosti (ani takúto podmienku nestanovuje); rozhodujúca je už samotná protiprávnosť (nedovolenosť) zásahu. Pokiaľ teda niekto neoprávnene odvedie na cudzí pozemok podzemnú vodu z výveru, môže sa vlastník tohto pozemku domáhať ochrany proti takémuto zásahu negatívnou žalobou podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Neoprávnenosť (protiprávnosť) odvedenia vody z výveru žalovaným na pozemok, na ktorom má žalobkyňa postavený svoj rodinný dom, nebola v konaní sporná, oba nižšie sudy sa v tomto smere odlišovali len v otázke, či tento zásah možno alebo nemožno — vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu — považovať za zásah nad mieru primeranú pomerom; nižšie sudy neustálili žiadne zmluvné alebo zákonné obmedzenia vlastníckeho práva žalobkyne k tejto nehnuteľnosti. Ochranu proti zásahu žalovaného, ktorým neoprávnene bezprostredne narušuje vlastnícke právo žalobkyne, preto súd nemal odoprieť. Nie je podstatné (podmienkou poskytnutia tejto súdnej ochrany), či a do akej miery je zisteným neoprávneným zásahom vytváraný závadný stav na nehnuteľnosti žalobkyne (zamokrenie rodinného domu), resp. či tento stav je vyvolaný (aj) konaním alebo nekonaním žalobkyne ako vlastníčky dotknutej nehnuteľnosti (napr. nezaizolovaním stavby). Okolnosti takejto povahy by nepochybne mali vplyv na výsledok konania o inej žalobe, a to o žalobe zo záväzkového právneho vzťahu (na náhradu škody); takú žalobu však žalobkyňa v tejto právnej veci neuplatnila.

Argument dovolateľa, že medzi domom žalobkyne a nehnuteľnosťou G. bude naďalej pretekať voda, ktorej zdrojom sú dažďové vody zo všetkých vyššie položených pozemkov, nie je vonkoncom relevantný (nič nemení na neoprávnenosti jeho zásahu do vlastníckeho práva žalobkyne). Prírodné štekание dažďovej vody z vyššie položených susedných pozemkov nie je predsa imisiou, na rozdiel od situácie, ktorú vyvolal žalovaný tým, že odviezol vodu z výveru zo svojho pozemku na pozemok, na ktorom má žalobkyňa postavený svoj rodinný dom.

Ani spochybňovanie vecnej legitímácie žalobkyne v spore dovolateľom poukazovaním na to, že je len spoluvlastníčkou dotknutej nehnuteľnosti, neobstojí. Žalobkyňa ako spoluvlastníčka nehnuteľnosti (s podielom J4) bola aj sama (bez účasti druhej spoluvlastníčky) v tejto právnej veci vecne legitímovaná podať proti žalovanému negatívnu žalobu. Z charakteru podielu ako výrazu vlastníctva k spoločnej veci vyplýva, že spoluvlastník musí mať možnosť, aby aj samostatne čelil protiprávnym zásahom do práv a povinností vyplývajúcich zo spoluvlastníckeho vzťahu. Je preto aj sám legitímovaný na podanie negatívnej žaloby na odvrátenie protiprávných zásahov do jeho spoluvlastníctva zo strany tretích osôb (porovnaj, napríklad, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1 Cdo 69/2006).

Odvolací súd (ako aj súd prvého stupňa) na danú vec aplikoval ustanovenie § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka týkajúce sa susedských vzťahov. Vzhľadom na opísanú povahu zásahu do vlastníckeho práva žalobkyne, mala jej byť ale priznaná (poskytnutá) požadovaná ochrana s poukazom na ustanovenie § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Nakoľko obe citované ustanovenia vo svojom výsledku poskytujú obdobnú (formulačne zhodnú) ochranu v tom, že rušiteľ je povinný zdržať sa určitého konania (presne vymedzeného rušenia), ktorým neoprávnene zasahuje do práva vlastníka veci (omittere), je výroková časť napadnutého rozsudku vecne správna, aj keď ju odvolací súd inak odôvodnil (aplikáciou ustanovenia § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Dovolací súd preto dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu, hoci spočíva na aplikácii nesprávneho ustanovenia Občianskeho zákonníka, je vecne správne.

Keďže v dovolaní namietané dovolacie dôvody — iná vada konania, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom vedúce k inému výsledku sporu — neboli dané a neboli dané ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O. s. p., t. j. vady konania vymenované v § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaného podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešnej žalobkyne (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O. s. p.) nepriznal náhradu trov tohto konania, pretože návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy nepodala (§ 151 ods. 1 O. s. p.).

39.

ROZHODNUTIE

Skutočnosť, že k prevzatiu veci cirkvi došlo v rozhodnom období postupom, ktorý mal základ iba v zrejmej administratívnej nesprávnosti vykonania zápisu do pozemkovej knihy a nevykazoval znaky násilného aktu zmocnenia sa cudzej veci štátom v rozpore so zásadami demokratickej spoločnosti, nezakladá dôvod na vydanie veci v zmysle § 4 ods. 2 písm. h) zákona č. 281V1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, a preto nevyklučuje možnosť, aby sa cirkev domáhala svojich vlastníckych práv žalobou podľa všeobecných predpisov.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2010, sp. zn. 5 MCdo 4/2009)

Okresný súd Poprad (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 6. novembra 2006, č. k. 11 C 53/2004-348, určil, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností v kat. území M., zapísaných na liste vlastníctva č. 1 ako pozemok pare. č. 24/1 — trvalý trávny porast vo výmere 1 860 m², pare. č. 24/21 -zastavané plochy a nádvoría vo výmere 322 m², pare. č. 24/22 — trvalý trávny porast vo výmere 663 m², pare. č. 24/23 - trvalý trávny porast vo výmere 666 m² a pare. č. 24/43 - trvalý trávny porast vo výmere 140 m². Žalobu o určenie vlastníctva v časti týkajúcej sa pozemku pare. č. 24/39 — trvalý trávny porast vo výmere 241 m², zamietol. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu súdny poplatok 3 000,- Sk a náhradu trov štátu v sume 1 686,- Sk a žalobkyni náhradu trov konania v sume 58 554,40 Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie o veci samej odôvodnil výsledkami vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil, že vlastníkom sporných pozemkov je žalobkyňa. Poukázal na výmer Okresného národného výboru v Poprade, zn. IX-611.1951/Va. z 8. decembra 1951, podľa ktorého štát vykúpil nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat. území M. zapísané vo vložkách č. 58, 59, avšak „bez parcely č. 134" a vo vložke č. 3 „bez parcely č. 4". Ostatne uvedená nehnuteľnosť teda nebola štátom vykúpená podľa zákona č. 4(y)1948 Sb. o novej pozemkovej reforme (trvalej úprave vlastníctva k poľnohospodárskej a lesnej pôde) a štát tak bol neprávne zapísaný ako jej vlastník. Z predmetnej nehnuteľnosti vzniknuté pozemky potom prešli do vlastníctva žalovanej postupom podľa zákona č. 131/1991 Zb. o majetku obcí.

Krajský súd v Prešove (odvolací súd), konajúci o odvolaní žalovanej proti výroku rozsudku súdu prvého stupňa, ktorou bolo žalobe vyhovené, rozsudkom zo 14. februára 2008, sp. zn. 7 Co 3/2007, potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť do troch dní žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania v sume 11 650,- Sk. Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvého stupňa. Nepovažoval za opodstatnenú námietku žalovanej, že výkup parcely mpč. 3 sa netýkal len jej časti zastavanej cirkevnou školou a kostolom. Podľa odvolacieho súdu z predmetného výmeru, a ani z uznesenia Okresného súdu Poprad z 8. januára 1952, č. d. 25/52, ktorým bol na základe predmetného výmeru povolený zápis v pozemkovej knihe, takýto záver nemožno vyvoditi. Ustálil, že ak štát napriek uvedeným listinným dôkazom bol zapísaný za vlastníka pôvodnej pozemnoknižnej parcely mpč. 4, stalo sa tak bez akéhokoľvek právneho dôvodu. Reagujúc na námietku žalovanej, že o veci už bolo právoplatne rozhodnuté, uviedol, že porovnaním predmetu a účastníkov skoršieho konania vedeného na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 12 C 48/1996 a prebiehajúceho konania nie je možné dospieť k záveru o totožnosti právnych vecí. V konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 48/1996 sa žalobkyňa domáhala, aby žalovanej bola uložená povinnosť vydať jej sporné nehnuteľnosti podľa zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločenstvám v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 28[^]1993 Z. z."). K zamietnutiu tejto žaloby došlo len preto, lebo žalobkyni sa nepodarilo preukázať, že nárok uplatnila včas. Podľa odvolacieho súdu je nesporné, že predmetný reštitučný zákon je voči všeobecnej občianskoprávnej úprave predpisom špeciálnym, ktorý má pri použití prednosť, dokonca aplikáciu všeobecného predpisu obvykle vylučuje, uvedená zásada ale platí len pre okruh pôsobnosti reštitučného zákona. Jedným z reštitučných titulov podľa tohto zákona je aj prevzatie veci bez právneho titulu. Špecifikom tohto titulu je, že vychádza z toho, že právne opatrenia minulého režimu platia. Podľa odvolacieho súdu nemožno ale pripustiť, aby zákonodarca uplynutím lehoty na uplatnenie nároku zamýšľal legalizovať prevzatie veci bez právneho dôvodu v rozhodnom období. V takomto prípade by reštitučný zákon, ktorého účelom je náprava niektorých majetkových krívd, upravoval tiež vznik krívd nových. Popri nároku na vydanie veci podľa reštitučného zákona teda nemožno vylúčiť nárok na ochranu vlastníctva podľa Občianskeho zákonníka. Skutočnosť, že žaloba žalobkyne o vydanie nehnuteľností podľa reštitučného predpisu bola zamietnutá, nemá za následok vylúčenie možnosti podať novú žalobu o určenie vlastníckeho práva v zmysle ustanovenia § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Takáto určovacia žaloba je bez akýchkoľvek pochybností prostriedkom slúžiacim na ochranu vlastníckeho práva žalobkyne, najmä za situácie, že k odňatiu jej vlastníckeho práva došlo bez právneho dôvodu.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie. Navrhol napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že sa žaloba zamietne. Mimoriadne dovolanie odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci [dovolačací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.]. Podľa názoru generálneho prokurátora žalobou o určenie vlastníckeho práva nie je možné obchádzať zmysel a účel reštitučného zákonodarstva a nie je možné účinne sa domáhať podľa všeobecných predpisov ani ochrany vlastníckeho práva, k zániku ktorého došlo pred 25. februárom 1948 a zvláštny reštitučný predpis nestanovil zmiernenie alebo nápravu takejto majetkovej ujmy. Generálny prokurátor tvrdí, že účelom reštitučných zákonov, medzi ktoré patrí nepochybne aj zákon č. 282/1993 Z. z., bolo zmierniť niektoré, hlavne majetkové, krivdy spôsobené v dobe po 25. februári 1948. Zákonodarca pri ich konštituovaní vychádzal z faktického stavu v roku 1990, ale na zreteľ bral aj nevyhnutnosť limitovať zmenu vo vlastníckych vzťahoch tak, aby zostala primeraná účelu, ktorý sa nimi sledoval. Účel reštitučného zákonodarstva je najlepšie vystihnutý v preambule zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku a v preambule zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách. K majetkovým krivdám, ktoré mienil zmierniť (nie však napraviť), došlo v zásade v rozpore s princípmi právneho štátu v minulom období. Vlastnícke právo oprávnených osôb podľa reštitučných predpisov vzniká až okamihom vydania veci. Tým je v skutočnosti legalizovaný prechod majetku na štát, a to bez ohľadu na to, čo bolo titulom pre tento prechod. No v prípadoch, ktoré sú v reštitučných zákonoch výslovne uvedené, je pôvodný nadobúdaci titul štátu, samozrejme za splnenia ďalších v zákone uvedených podmienok, dôvodom na vrátenie veci. Reštitučné zákony v podstate legalizovali vlastníctvo štátu k majetku, ktorý štát získal konfiškáciami, znárodnením a ďalšími majetkovými opatreniami. Bez existencie týchto zákonov by bývalo možné, v niektorých prípadoch, uplatniť na takýto majetok vlastnícke právo podľa všeobecných predpisov. Prijatím reštitučných zákonov štát súčasne vylúčil možnosť uplatniť tieto práva inak, teda podľa všeobecných predpisov, nakoľko táto úprava je špeciálnou úpravou k predpisom všeobecným. Niet sporu o tom, že v konaní vedenom pred Okresným súdom Prešov, pod sp. zn. 12 C 48/1996, sa žalobkyňa domáhala vydania nehnuteľností od žalovanej podľa ustanovení zákona č. 282/1993 Z. z. Žalobkyni sa nepodarilo preukázať uplatnenie svojho nároku v zákonom predpísanej lehote, a preto došlo k zamietnutiu žaloby. Reštitučné zákony svojou špecialitou predstavujú, ak sú splnené všetky subjektívne a vecné predpoklady, prekážku použitia všeobecných právnych predpisov. K obnove vlastníckych vzťahov je možné použiť len nástroje upravené v reštitučnom zákone. Citovaný zákon umožňuje navrátenie majetku v prípade riadne uplatneného reštitučného nároku oprávnenou osobou. Ak reštitučný nárok nebol uplatnený a márne uplynula lehota na jeho uplatnenie, ak bol uplatnený po uplynutí lehoty, či ak bol reštitučný nárok zamietnutý, nie je možné naďalej považovať oprávnenú osobu za vlastníka veci. Týka sa to nepochybne všetkých reštitučných titulov, vrátane prevzatia veci bez právneho dôvodu, citovaný zákon v tomto smere nestanovil žiadnu výnimku. Oprávnená osoba, ktorej nehnuteľnosti prevzal štát v rozhodnej dobe bez právneho dôvodu a ktorá si neuplatnila v zákonnej dobe svoj reštitučný nárok proti povinnej osobe, sa nemôže domáhať ochrany svojho vlastníctva využitím inštitútov podľa všeobecných predpisov [§ 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 80 písm. c) O. s. p.]. S poukazom na uvedené generálny prokurátor dochádza k záveru, že v predmetnej veci, v ktorej žalobkyňa žiadala určenie svojho vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam, nemohla mať úspech. Vo veci reštitučných nárokov v zmysle zásady „*lex specialis derogat legi generali*“ nie je možné domáhať sa ochrany vlastníckeho práva prostriedkami obsiahnutými vo všeobecných právnych predpisoch tam, kde nastupuje úprava usporiadania právnych pomerov uzákonená v špeciálnych právnych predpisoch. Podľa generálneho prokurátora žalobkyňa v konaní o návrhu s určovacím petitom nemohla mať ani naliehavý právny záujem. Podľa § 5 ods. 3 zákona 282/1993 Z. z. v prípade, že povinná osoba nevyhoví výzve na vydanie veci, má oprávnená osoba uplatniť svoje nároky na súde. Prostredníctvom žaloby je teda možné sa domáhať, aby súd uložil povinnej osobe vydanie veci. Ide nepochybne o žalobu na plnenie, ako ju predpokladá ustanovenie § 80 písm. b) O. s. p. Ak sa žalobkyňa mohla domáhať vydania veci podľa reštitučného predpisu, nemôže mať naliehavý právny záujem na určovacej žalobe podľa všeobecného predpisu, uzavrel dôvody svojho mimoriadneho dovolania generálny prokurátor.

Žalobkyňa vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že generálny prokurátor „neporozumel správne celému zistenému skutkovému stavu“, na základe čoho potom vec kvalifikoval právne nesprávne. Uviedla, že na zápis vlastníckeho práva štátu k pôvodnej mpč. 4 nebol žiadny dôvod a pri zápise vlastníctva štátu došlo k chybe. Predmetný pozemok, resp. jeho časti neboli nikdy zoštátnené alebo vykúpené, a preto „materiálne“ bola naďalej ich vlastníckou; svoje „formálne vlastnícke právo“ stratila v dôsledku administratívnej chyby štátu. V rozhodnom období jej majetková krivda v zmysle reštitučných zákonov nevznikla. Žalobkyňa považuje dôvody, ktoré boli uvedené v mimoriadnom dovolaní, za umelo vykonštruované s cieľom poškodiť žalobkyňu, resp. „v lepšom prípade za nedorozumenie“. Navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O. s. p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generál - neho prokurátora nie je dôvodné.

V mimoriadnom dovolaní uplatnil generálny prokurátor dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p. tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Argumentácia generál - neho prokurátora vyúsťuje do záveru, že oprávnená osoba, ktorej nehnuteľnosti prevzal štát v rozhodnej dobe bez právneho dôvodu a ktorá si neuplatnila v zákonnej dobe svoj reštitučný nárok proti povinnej osobe (alebo tak urobila neúspešne), sa nemôže domáhať ochrany svojho vlastníctva využitím inštitútov podľa všeobecných predpisov. Súčasťou tejto argumentácie je, že žalobou o určenie vlastníckeho práva nemožno obchádzať zmysel a účel reštitučného zákonodarstva (ktoré závery naostatok nie sú cudzie ani Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky - porovnaj, napríklad, jeho rozsudok z 25. februára 2009, sp. zn. 4 Cdo 130/2007). Argumentácia obsiahnutá v mimoriadnom dovolaní ale nezohľadňuje individuálne rozmery predmetnej právnej veci, ktoré sú založené na zistených skutkových okolnostiach, ktoré generálny prokurátor ničím nespochybňuje.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, tento predpis sa vzťahuje na zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam odňatím vlastníckeho práva k nehnuteľným veciam a hnutelným veciam na základe rozhodnutí štátnych orgánov, občianskoprávných a správnych aktov vydaných v období od 8. mája 1945, židovským náboženským obciam od 2. novembra 1938 do 1. januára 1990 (ďalej len „rozhodné obdobie“) v rozpore so zásadami demokratickej spoločnosti, rešpektujúcej práva občanov vyjadrené najmä Chartou Organizácie Spojených národov, Listinou základných práv a slobôd a príslušnými medzinárodnými paktmi o občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Zákon č. 282/1993 Z. z., tak ako aj iné reštitučné zákony, upravuje (iba) vzťahy osôb označených v ňom ako osoby povinné a osoby oprávnené týkajúce sa právnych skutočností, ktoré vznikli v presne vymedzenom období („rozhodné obdobie“) z presne stanoveného právneho dôvodu, pričom všetky tri predpoklady použitia tohto reštitučného zákona sú kumulatívne, t. j. musia byť splnené súčasne. Ak uvedené predpoklady aplikácie predmetného zákona nie sú súčasne splnené, tento sa ako *lex specialis* neuplatní. Tak aj generálny prokurátor (a *contrario*) v mimoriadnom dovolaní uvádza: „*Reštitučné zákony svojou špecialitou predstavujú, ak sú splnené všetky subjektívne a vecné predpoklady, prekážku použitia všeobecných právnych predpisov*“.

Náprava (zmiernenie) krívd podľa tohto reštitučného zákona je teda prípustná len vo vecnom a časovom rozsahu ním vymedzenom.

Podľa § 4 ods. 2 písm. h) uvedeného zákona povinnosť vydať vec sa vzťahuje na prípady, keď v rozhodnom období vec prešla do vlastníctva štátu alebo obce na základe prevzatia bez právneho dôvodu.

Podľa dovolacieho súdu v citovanom ustanovení takto vymedzený dôvod reštitúcie vlastníckych práv oprávnenej osoby (použitý aj v iných reštitučných predpisov) ešte aj v súčasnosti vyvoláva pochybnosti; prevzatie veci bez právneho dôvodu totiž samo osebe pojmovo vylučuje (a vylučovalo aj v rozhodnom období) vznik vlastníckeho práva na strane subjektu, ktorý sa veci ujal bez právneho dôvodu. Pokiaľ by ale bolo s poukazom na ustanovenie § 1 ods. 1 zákona č. 282/1993 Z. z. („... odňatím vlastníckeho práva ...“) a prvú časť ustanovenia § 4 ods. 2 uvedeného zákona („... vec prešla do vlastníctva štátu alebo obce ...“) aj pre tento dôvod reštitúcie požadované bezpodmienečné splnenie podmienky skutočného prechodu veci do vlastníctva štátu, stalo by sa ustanovenie § 4 ods. 2 písm. h) uvedeného zákona ustanovením bez reálneho obsahu. Podľa dovolacieho súdu treba tento rozpor (keď jedno ustanovenie, resp. jeho časť viaže reštitúciu výslovne na podmienku nadobudnutia vlastníctva štátom a jeho druhá časť na podmienku, že štát prevzal vec bez právneho dôvodu) riešiť tak, že podmienka nadobudnutia vlastníctva veci štátom je nevyhnutá pre úspešné uplatnenia reštitučných nárokov v prípadoch výslovne uvedených v ustanoveniach § 4 ods. 2 písm. a) až g) a i) uvedeného zákona, nemusí však byť splnená v prípade uvedenom v ustanovení § 4 ods. 2 písm. h) tohto zákona.

O ostatne uvedený reštitučný dôvod (prevzatie veci štátom bez právneho dôvodu) podľa dovolacieho súdu ide vtedy, keď vlastníč veci nebol postupom štátu síce formálne pozbavený svojho vlastníckeho práva, bola mu však odňatá možnosť vec držať, užívať ju a používať jej plody a úžitky, teda že sa štát zmocnil veci vo vlastníctve cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a nakladal s ňou ako s vlastnou (vec okupoval) bez toho, že by k tomu mal nejaký právne relevantný právny dôvod (titul), s ktorým vtedy platné právo spájalo prechod vlastníckeho práva. K odňatiu veci jej vlastníčkovi (cirkvi alebo náboženskej spoločnosti) pritom muselo dôjsť v rozpore so zásadami demokratickej spoločnosti [porovnaj ustanovenie § 1 ods. 1 (predmet úpravy) zákona č. 282/1993 Z. z.].

Z obsahu spisu vedeného v predmetnej právnej veci nevyplýva, že by štát prevzal vec žalobkyne a nakladal s ňou vyššie uvedeným spôsobom. Pozemky, ohľadne ktorých sa žalobkyňa žalobou podľa § 80 písm. c) O. s. p. domáhala určenia svojho vlastníckeho práva, vznikli z pôvodnej pozemnoknižnej parcely mpč. 4, evidovanej v pôvodnej pozemnoknižnej zápisnici č. 3 ako majetok fary. Dňa 6. januára 1952 bol pod číslom č. d. 25 vykonaný v tejto zápisnici zápis podľa výmeru bývalého ONV v Poprade, zn. LX-611.1951/Va, z 8. decembra 1951 o výkupu pozemkov. Podľa predmetného výmeru štát vykúpil na základe zákona č. 46/1948 Zb. všetky pozemky evidované v tejto zápisnici „bez parcely č. 4“. V zápisnici č. 3 ale údaj o tom, že sa parcela mpč. 4 nevykupuje, nebol uvedený. Podľa znalca z odporu geodézie a kartografie Ing. A. T. „dá sa povedať, že vtedajší správca pozemkovej knihy ... nevykonala zápis správne“. Pri zápise v pozemnoknižnej zápisnici č. 3 nebola uvedená ani poznámka, že na parcelu mpč. 4 sa výkup nevzťahuje, ako to bolo urobené pri iných parcelách, ktoré výkupu nepodliehali. Parcela mpč. 4, na ktorý sa výkon evidentne nevzťahoval, mala preto ostať zapísaná v zápisnici č. 3 v prospech tam uvedeného vlastníka - cirkvi. Z toho aj podľa dovolacieho súdu, vyplýva, že k zápisu vlastníckeho práva štátu k predmetným pozemkom došlo omylom. Z obsahu spisu nevyplýva, že by k takému zápisu vlastníckych vzťahov k sporným nehnuteľnostiam došlo z iného dôvodu než z dôvodu zlyhania ľudského faktora, teda z dôvodu zrejmej nesprávnosti pri jeho vykonaní, a teda, že by zápis vlastníctva štátu mal svoj pôvod v konaní, ktoré by malo znaky konania nerešpektujúceho práva na majetok alebo politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody. V časové nadväzujúcom období neboli zo strany štátu ohľadne tejto nehnuteľnosti vyvíjané žiadne aktivity, ktoré by mali znaky konania majúceho za cieľ zmocniť sa veci žalobkyne a nakladať s ňou. Samotný zápis v pozemkovej knihe nemožno bez ďalšieho považovať za „prevzatie“ nehnuteľnosti v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 písm. h) zákona č. 28¹/1993 Z. z., teda za „ďalšie majetkové opatrenie“ majúce za následok prevzatie veci štátom bez právneho dôvodu. K chybám pri zápise vlastníckych práv dochádzalo a dochádza aj v obdobiach, ktoré neboli, resp. nie sú poznačené perzekúciou cirkvi a náboženských spoločností a postupmi porušujúcimi všeobecne uznávané ľudské práva a slobody.

Z týchto dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že na danú vec nebolo možné aplikovať zákon č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločenstvám v znení neskorších predpisov, a preto nebolo možné vylúčiť, aby sa žalobkyňa svojho nároku domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva.

Keďže argumentácia generálneho prokurátora vyúsťujúca do záveru o nedostatku naliehavosti právneho záujmu žalobkyne na ňou navrhovanom určení má svoj základ len v jeho úsudku, že žalobou o určenie vlastníckeho práva nemožno obchádzať zmysel a účel reštitučného zákonodarstva, dovolací súd vzhľadom na svoje vyššie uvedené závery nepovažoval za potrebné bližšie sa s ňou zaoberať.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky nepovažoval za dôvodné, a preto ho podľa § 243b ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. zamietol.

40.

ROZHODNUTIE

Povinnosť dohliadaných subjektov zaplatiť ročný príspevok v zmysle osobitného predpisu* o dohľade nad finančným trhom vyplýva z finančnoprávneho vzťahu, spory z ktorého nepatria do právomoci súdu podľa § 7 O. s. p.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2010, sp. zn. 4 Cdo 261/2008)

- * § 53 zákona č. 96/2002 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov (do 1. januára 2006).
§ 40 zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Návrhom doručeným Okresnému súdu Bratislava I 28. októbra 2003 sa Úrad pre finančný trh (ďalej len „úrad“), právny predchodca žalobkyne, domáhal zaplata 331,94 € (10 000,- Sk) s príslušenstvom. Návrh odôvodnil tým, že žalovaný si nesplnil svoju povinnosť zaplatiť ročný príspevok, ktorú mal podľa § 53 zákona č. 96/2002 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“ alebo „zákon o dohľade nad finančným trhom“) v znení účinnom od 1. apríla 2002.

Okresný súd Bratislava I uznesením z 15. januára 2007, č. k. 21 C 262/2004-54, zastavil konanie s tým, že po právoplatnosti uznesenia bude vec postúpená Národnej banke Slovenska. Žalobcu zaviazal k povinnosti zaplatiť žalovanému trovy konania v sume 16,60 € (500,- Sk) v lehote 15 dní od právoplatnosti uznesenia. Rozhodnutie odôvodnil tým, že vec nepatrí do právomoci súdov (§ 7 ods. 1 a 2, § 103 a § 104 ods. 1 O. s. p.), ale úradu, ktorého pôsobnosť upravoval zákon, pričom citoval jeho príslušné ustanovenia.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 29. apríla 2008, sp. zn. 2 Co 82/2007, uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, stotožňujúc sa s jeho právnym záverom o nedostatku základnej procesnej podmienky, a to právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie veci. V dôvodoch uznesenia uviedol, že rozhodnutím uložiť povinnosť žalovanému zaplatiť ročný príspevok a penále bol oprávnený za účinnosti zákona len úrad a následne v zmysle zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom žalobkyňa. Z toho potom treba vyvodiť, že nie je daná právomoc súdu. Poukázal na verejnoprávny vzťah medzi žalobkyňou, ako štátom určeným subjektom vykonávajúcim dohľad nad finančným trhom, a žalovaným, ako dohliadaným subjektom, vyplývajúci z finančnej činnosti štátu, ktorý nemožno považovať za vzťah občianskoprávny ani obchodnoprávny.

Proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu podala dovolanie žalobkyňa. Žiadala, aby dovolací súd rozhodnutia súdov oboch stupňov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť a opodstatnenosť dovolania odôvodnila vadou konania, spočívajúcou v tom, že zastavením konania jej bola odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.]. Uviedla, že povinnosť subjektu finančného trhu platiť ročný príspevok vzniká zo zákona a úrad len určil výšku príspevku pre jednotlivé kategórie dohliadaných subjektov finančného trhu. Nebolo preto potrebné, aby bolo vydané rozhodnutie, ktorým by bola uložená povinnosť dohliadanému subjektu zaplatiť ročný príspevok a penále, ktoré rozhodnutie by bolo exekučným titulom. Len žalobou podanou proti žalovanému na súde sa mohla domáhať, aby súd zaviazal žalovaného k splneniu povinnosti. Tým, že súd o jej návrhu nekonal a nerozhodol, ale konanie zastavil, odňal jej možnosť konať pred súdom.

Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal predovšetkým jeho prípustnosť. Dospel pritom k záveru, že dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto ho treba odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydaného vo forme uznesenia (ako tomu bolo v preskúmvanej veci) sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O. s. p.

Podlá § 239 ods. 1 O. s. p. dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa,

a) odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností [§ 109 ods. 1 písm. c)] na zaujatie stanoviska.

Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c) O. s. p.

Podlá § 239 ods. 2 O. s. p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak

- a) odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu,
- b) ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia,
- c) ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Keďže rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je dovolaním napadnuté, nevykazuje znaky niektorého z týchto uznesení, nemožno prípustnosť dovolania žalobkyne vyvodiť z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O. s. p.

S prihliadnutím na námietku dovolateľky, ale tiež vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 O. s. p., neobmedzil sa odvolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a) až g) O. s. p. (t. j., či v prejednávanej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesné nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, nepodania návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania nesprávne obsadeným súdom).

Žalobkyňa v dovolaní nenamietala, že by v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. a) až e) a g) O. s. p. a existencia procesnej vady takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

So zreteľom na obsah dovolania, odvolací súd osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom [§ 241 ods. 2 písm. a) O. s. p. v spojení s § 237 písm. f) O. s. p.].

Pod odňatím možnosti pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces; toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky, okrem zákonov, aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. 0 O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné právo, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Za takýto postup, odnímajúci účastníkovi konania možnosť pred súdom konať a zakladajúci prípustnosť dovolania, treba považovať aj zastavenie konania pre nedostatok procesnej podmienky, ak záver súdu o tejto otázke nie je správny a konanie v skutočnosti nedostatkom podmienky konania netrpí.

Pri posudzovaní dovolania v preskúmvanej veci je zrejmé, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) O. s. p. vyvodzovala žalobkyňa z toho, že krajský súd jej odňal možnosť konať pred súdom tým, že konanie zastavil pre nedostatok právomoci.

Vzťahmi právomoci (pôsobnosti, kompetencie) sú vzťahy medzi súdmi na jednej strane a inými orgánmi na strane druhej. Právomocou súdu sa rozumie vymedzenie okruhu vecí, ktoré súdy prejednávajú a rozhodujú; je procesnou podmienkou konania, ktorej nedostatok nemožno odstrániť.

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O. s. p.). Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O. s. p.). Citované ustanovenia vymedzujú právomoc súdov, t. j. okruh vecí, ktorých realizácia je právom aj povinnosťou súdov.

Podľa § 1 zákona, zákon upravoval okrem iného aj pôsobnosť a činnosť úradu a jeho postup pri vykonávaní dohľadu nad finančným trhom v oblasti kapitálového trhu.

Podľa § 2 zákona, úrad sa zriadil ako právnická osoba, ktorej sa v oblasti verejnej správy zverilo vykonávanie dohľadu podľa tohto zákona a podľa osobitných zákonov. Úrad sa nezapisoval do obchodného registra a jeho sídlom bola Bratislava.

Podľa § 3 písm. a) bod 1, 2 a 3 zákona, úrad vykonával dohľad nad činnosťou obchodníka s cennými papiermi tým, že dohliadal na dodržiavanie ustanovení tohto zákona a osobitných zákonov, viedol konania podľa tohto zákona a osobitných zákonov v oblasti kapitálového trhu a vydával povolenia a iné rozhodnutia podľa tohto zákona a osobitných zákonov a dohliadal na plnenie ním vydaných rozhodnutí vrátane dodržiavania podmienok určených v týchto rozhodnutiach a vykonával dohľad na diaľku a dohľad na mieste nad dohliadanými subjektmi.

Podľa § 37 až § 41 zákona úrad rozhodoval o predmete konania v prvom stupni. Účastník konania mal právo podať proti rozhodnutiu úradu rozklad, ak tento zákon neustanovoval inak alebo ak sa po vydání tohto rozhodnutia účastník konania rozkladu písomne alebo ústne do zápisnice nevzdal. Rozklad proti rozhodnutiu úradu v prvom stupni bolo možné podať úradu do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia. Úrad mohol na prvom stupni o rozklade sám rozhodnúť, ak rozkladu v plnom rozsahu vyhovel a ak sa rozhodnutie netýkalo iného účastníka konania ako toho, ktorý podal rozklad, alebo ak s tým ostatní účastníci konania súhlasili. Ak úrad o rozklade nerozhodol, predložil ho generálny riaditeľ s výsledkami doterajšieho konania, so spisovým materiálom a so svojím stanoviskom rade do 30 dní odo dňa, keď mu bol doručený rozklad. Ak to dovoľoval charakter veci a ak nápravu nebolo možné dosiahnuť inak, rada sama vo veci rozhodla, ak úrad nezačal konanie na prvom stupni, hoci bol na to povinný. O rozklade proti rozhodnutiu v prvom stupni rozhodovala rada, a to na návrh ňou ustanovenej poradnej komisie. Proti rozhodnutiu rady nebolo možné podať rozklad. Rada mohla z vlastného alebo z iného podnetu preskúmať právoplatné rozhodnutie.

Podľa § 43 zákona zákonnosť právoplatných rozhodnutí úradu vydaných podľa tohto zákona bola preskúmateľná súdom podľa osobitného predpisu (O. s. p.); na preskúmanie rozhodnutí bol príslušný Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Podľa § 44 zákona ak účastník konania nespĺnil v určenej lehote dobrovoľne povinnosť uloženú rozhodnutím úradu, ktoré bolo vykonateľné, úrad bol oprávnený podať návrh na súdny výkon rozhodnutia alebo návrh na vykonanie exekúcie súdnym exekútorom.

Podľa § 53 zákona prispievatelia boli povinní uhrádzať úradu ročný príspevok v štyroch rovnakých splátkach vždy do 20. dňa prvého mesiaca kalendárneho štvrtroka. Ročné príspevky určoval úrad na každý rok najneskôr do 20. decembra predchádzajúceho roka v rámci rozpätí, ktoré boli uvedené v prílohe. Ak splátky príspevku neboli zaplatené riadne a včas, prispievateľ bol povinný zaplatiť penále 0,01 % z dlžnej sumy príspevku za každý deň omeškania.

V zákone o dohľade nad finančným trhom bola, ako z uvedených ustanovení zákona vyplýva, okrem iného, upravená pôsobnosť úradu, konanie úradu, vymedzenie účastníkov konania a právomoc súdov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že Slovenská republika, ako štátny subjekt, je aj subjektom finančného práva, disponuje právomocami aj v oblasti finančnej činnosti, ktorá je uzákonená aj v právnych predpisoch upravujúcich finančnú kontrolu a regulujúcich finančný trh. Právomoc štátu v oblasti finančnej činnosti, spočívajúca v uskutočňovaní finančnej kontroly a regulácii finančného trhu, je vyjadrením suverenity štátu v tejto oblasti. Do 1. januára 2006 Slovenská republika v rámci svojej finančnej činnosti prostredníctvom osobitného subjektu finančného práva -Úradu pre finančný trh dohliadala nad stavom kapitálového trhu, ktorý vykonával aj dohľad nad činnosťou obchodníkov s cennými papiermi, ktorým ukladal povinnosti zákon a osobitné zákony v oblasti kapitálového trhu.

Finančnoprávne vzťahy štátu sú vzťahy mocenskomajetkové, odlišné od občianskoprávných vzťahov. Vznikajú a rozvíjajú sa výlučne vo sfére finančnej činnosti štátu na základe finančnoprávných noriem. Sú formou realizácie verejných záujmov, a preto ich treba skúmať ako verejnoprávne vzťahy. Sú mocenskými vzťahmi, v ktorých jednou zo strán je štát, jeho orgány alebo ním zriadené osoby — ako subjekty, ktoré prijímajú mocenské rozhodnutia. Odlišujú sa tým od občianskoprávných vzťahov.

Vzťahy práva finančného trhu ako verejnoprávne vzťahy sú upravené právnymi normami regulácie finančného trhu, v ktorých je koncentrovaná verejnoprávnosť noriem, prejavujúca sa prítomnosťou štátnej autority používajúcej normy mocensko-donucovacieho charakteru. Reguláciu slovenského finančného trhu zabezpečoval Úrad pre

finančný trh s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý vykonával štátny dozor v oblasti kapitálového trhu do 1. januára 2006. Zákonom č. 96/2002 Z. z. o dohľade nad finančným trhom sa upravilo právne postavenie tohto úradu ako verejného orgánu, právnickej osoby v oblasti verejnej správy, vyčleneného zo sústavy orgánov štátnej správy, na ktorého štát preniesol časť výkonu moci (svojich funkcií). Úradu bolo zákonom zverené rozhodovanie o subjektívnych právach a povinnostiach osôb v oblasti verejnej správy, konkrétne v oblasti finančného trhu, pričom rozhodnutia úradu boli zo zákona vynúiteľné štátnou mocou. Rozhodovací proces úradu bol dvojstupňový, pričom v prvostupňovom konaní bol na rozhodovanie príslušný úrad a v druhostupňovom konaní, pokiaľ proti rozhodnutiu podal subjekt rozklad (a v prvostupňovom konaní úrad nevyhovел rozkladu) - rada úradu. Proti rozhodnutiu rady už nebolo možné podať rozklad (§ 40 ods. 3). Aj právoplatné rozhodnutie mohla preskúmať rada (§41); proti rozhodnutiu mohol podať protest prokurátor (§ 42). Zákonnosť rozhodnutí bola preskúmateľná súdom (§ 43).

Zákonom č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov bol úrad zrušený a s účinnosťou od 1. januára 2006 začala dohľad nad finančným trhom vykonávať Národná banka Slovenska. Kompetencie a právomoci prešli na Národnú banku Slovenska v zmysle § 45 ods. 1 až 4 tohto zákona. Podľa § 45 ods. 3 tohto zákona konanie, ktoré viedol úrad podľa doterajších predpisov a ktoré neboli právoplatne skončené pred 1. januárom 2006, procesné skončí Národná banka Slovenska podľa tohto zákona; pritom konania začaté pred 1. januárom 2006 z podnetu úradu sa od 1. januára 2006 považujú za konania začaté z podnetu Národnej banky Slovenska.

Kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania) — § 103 O. s. p.

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované (§ 104 ods. 1 O. s. p.).

Existenciu právomoci súdov na konanie a rozhodnutie vo veci súdy skúmajú v každom štádiu konania. V prípade absencie právomoci musí súd konanie zastaviť a vec postúpiť príslušnému orgánu na konanie a rozhodnutie. Ak nejde o vec patriacu do právomoci súdu podľa § 7 O. s. p., musí byť iný príslušný orgán na prejednanie a rozhodnutie. V preskúmanom prípade je ním Národná banka Slovenska. Súdy mali podľa predmetného zákona len právomoc preskúmať rozhodnutie úradu vydané podľa zákona. Príslušným na preskúmanie podľa zákona bol Najvyšší súd Slovenskej republiky (je aj v súčasnosti).

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Výkladom tohto ustanovenia možno dospieť k záveru, že prioritne poskytuje ochranu práv súd a iba vtedy, ak tak stanoví zákon, ju poskytuje iný orgán. Iba vtedy nemôže byť ochrana subjektívnych práv vylúčená z pôsobnosti súdu, ak o tejto otázke nie je príslušným podľa zákona na rozhodnutie iný orgán, čo však nie je preskúmaný prípad.

Zastavenie konania z dôvodu chýbajúcej právomoci súdu podľa § 103 a 104 O. s. p. za situácie, keď pre tento procesný postup súdu bol zákonný dôvod, nie je odňatím možnosti účastníkovi konať pred súdom podľa § 237 písm. f) O. s. p. Postup súdu, ktorým sa odníma účastníkovi možnosť pred súdom konať, nie je dovolacím dôvodom podľa citovaného ustanovenia, ak je tento postup súdu v súlade so zákonom. K odňatiu možnosti konať pred súdom nemôže dôjsť rozhodnutím - uznesením o zastavení konania pre nedostatok procesnej podmienky (právomoci súdu), ak záver súdu o tejto otázke je správny a konanie nedostatkom procesnej podmienky konania netrpí.

Posudzujúc dovolanie z týchto rozhodujúcich hľadísk, nedá sa postupu nižších súdov vytykať nesprávnosť predpokladaná v § 237 písm. f) O. s. p. Pri svojom rozhodovaní súdy v súvislosti so svojou povinnosťou musia kedykoľvek za konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môžu konať vo veci, postupovali v súlade s procesnými zákonnými ustanoveniami.

Súdy v rámci konania vychádzali z dvoch zákonov. Jednak zo zákona o dohľade nad finančným trhom platným v čase podania návrhu na súd a po zrušení úradu vzhľadom na potrebu postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci vec patrí, museli súdy zohľadniť aj právnu úpravu zákona č. 747/2004 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006 a platil (pozn. dovolacieho súdu: aj v súčasnosti platí) v čase rozhodovania súdov o zastavení konania a postúpení veci Národnej banke Slovenska, do ktorej právomoci vec patrí.

So zreteľom na uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalobkyne smerovalo proti uzneseniu odvolacieho súdu, proti ktorému podľa § 239 O. s. p. prípustné nie je. Keďže neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jej dovolanie, ako neprípustné, odmietol [§ 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. v spojení s § 243b ods. 5, veta prvá O. s. p.].

41.

ROZHODNUTIE

Procesné vady konania v zmysle § 237 O. s. p. nezakladajú prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu odmietajúcemu odvolanie (§ 218 ods. 1 O. s. p.) proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozvedené manželstvo.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. februára 2010, sp. zn. 3 Cdo 247/2009)

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 1. októbra 2007, č. k. 18 C 24/2007-29, rozviedol manželstvo navrhovateľky a odporcu, maloletého M. P. zveril na čas po rozvode manželstva do osobnej starostlivosti matky s tým, že zastupovať ho a spravovať jeho majetok budú obaja rodičia, otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu M. P. sumou 3 000,- Sk mesačne splatnou do 15. dňa v mesiaci vopred. O styku otca s M. P. uzavreli otec a matka dohodu. Súd rozhodol aj o trovách konania.

Uvedený rozsudok napadol odporca odvolaním. Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. mája 2008, sp. zn. 5 Co 114/208, jeho odvolanie odmietol s odôvodnením, že tento opravný prostriedok nemá zákonom požadované náležitosti odvolania (§ 205 ods. 1 a 2 O. s. p.), najmä z neho nie je zrejmé, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, v čom sa napadnuté rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha. Keďže dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť (teda aj uviesť) len do uplynutia lehoty na podanie odvolania (v danom prípade do 20. novembra 2007), nemožno takýto nedostatok odvolania neskôr odstrániť. Odvolací súd je pritom viazaný nielen rozsahom, ale aj dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 O. s. p.). Vzhľadom na to odvolanie odporcu odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. d) O. s. p.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal odporca dovolanie, v ktorom žiadal uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Podľa jeho názoru nebol daný dôvod na odmietnutie odvolania podľa § 218 ods. 1 písm. d) O. s. p., lebo odvolanie podal 19. novembra 2007, teda v odvolacej lehote, ktorá uplynula 21. novembra 2007. Odstránenie nedostatkov odvolania nemožno stotožňovať s pojmom „rozšírenie dôvodov odvolania“. Súd mal povinnosť vyzvať ho na odstránenie nedostatkov podania a mal mu na tento účel určiť primeranú lehotu, súd tak ale nepostupoval. Podľa názoru dovolateľa je nedostatok niektorej z podstatných náležitostí podania dôvodom na jeho odmietnutie až okamihom márneho uplynutia lehoty určenej súdom na odstránenie tohto nedostatku [§ 218 ods. 1 písm. d) O. s. p.], čo ale v danom prípade splnené nebolo.

Navrhovateľka sa k dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O. s. p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré ním možno napadnúť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V predmetnej veci treba osobitne zdôrazniť, že dovoláním je napadnuté rozhodnutie súdu vydané v konaní o rozvod manželstva. Aj keď dovolanie nesmeruje proti rozsudku (ale uzneseniu) odvolacieho súdu, dovolací súd pripomína, že podľa § 238 ods. 4 O. s. p. dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení. Dôvod takejto právnej úpravy prípustnosti dovolania v uvedených veciach (medzi ktoré patrí aj konanie o rozvod manželstva) je jednoznačný - je ním osobitný význam ústavného princípu právnej istoty v statusových veciach (pozri najmä čl. 1 ods. 1 a čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky).

V predchádzajúcom odseku akcentovaný ústavný princíp právnej istoty bol aj v predmetnom dovolacom konaní určujúci z hľadiska prípustnosti dovolania odporcu proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd odmietol odvolanie odporcu podľa § 218 ods. 1 písm. d) O. s. p.

V danom prípade smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu upravuje § 239 O. s. p. Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie odporcu, nemá znaky uznesení, ktoré možno napadnúť dovoláním; prípustnosť podaného dovolania preto z § 239 O. s. p. nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na § 242 ods. 1, veta druhá O. s. p. ukladajúci dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie) sa dovolací súd zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p.

V zmysle § 237 O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania,
- c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný,
- f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom,
- g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd“) sa v náleze z 1. júla 2009, sp. zn. II. ÚS 398/08, z ústavnoprávnych aspektov vyjadril aj k otázke prípustnosti dovolania podľa § 237 O. s. p. smerujúceho proti rozsudku, ktorým bolo manželstvo rozvedené. Poukázal na to, že v prípade takéhoto rozsudku je pri obnove konania (t. j. inom mimoriadnom opravnom prostriedku) zreteľne vyjadrený úmysel zákonodarcu akcentovať ústavný princíp právnej istoty (§ 229 ods. 1 O. s. p.). Sama skutočnosť, že tento princíp nie je výslovne vyjadrený v právnej úprave prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku, ktorým bolo manželstvo rozvedené, bez ďalšieho neznamená, že by dovolanie bolo z dôvodov daných v ustanovení § 237 O. s. p. prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bolo manželstvo rozvedené. Zohľadniac uvedený ústavný princíp vyslovil ústavný súd právny názor, že prípustnosť dovolania proti rozsudku, ktorým bolo manželstvo rozvedené, nezakladá ani procesná vada konania v zmysle § 237 O. s. p.

Otázkou prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O. s. p. smerujúceho proti rozsudku, ktorým bolo manželstvo rozvedené, sa už zaoberal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý v odôvodnení uznesenia zo 17. júna 2005, sp. zn. 2 Cdo 128/2005 (pozri R 59/2005), uviedol, že rozhodnutím o rozvode manželstva sa mení osobný stav účastníkov, ktorý pôsobí nielen voči tretím osobám, ale aj voči súdom (§ 159 ods. 2 O. s. p.). V nadväznosti na to treba znenie § 237 O. s. p. vykladať nie doslovne (tak, že dovoláním možno v prípade výskytu niektorej z týchto väd napadnúť skutočne každé rozhodnutie odvolacieho súdu), ale tak, že procesná vada v zmysle tohto ustanovenia nezakladá prípustnosť dovolania, pokiaľ smeruje proti rozsudku, ktorým bolo rozvedené manželstvo. Tento právny záver bol v tomto rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky odôvodnený aj požiadavkou, aby sa prípadným „obnovením (oživením) manželstva“, ako dôsledku zrušenia právoplatného rozhodnutia, ktorým bolo manželstvo rozvedené, nevytvorila situácia nezlučiteľná so stavom, ktorý sa medzitým mohol vytvoriť (dovolací súd na ilustráciu poukázal jednak na právne problémy vyplývajúce z možnosti, že medzičasom došlo k uzavretiu nového manželstva, jednak na právne problémy vyplývajúce z prípadného uplatnenia zákonných domniek otcovstva).

Najvyšší súd Slovenskej republiky na uvedené úvahy a právne závery nadviazal v uznesení z 20. januára 2010, sp. zn. 5 Cdo 252/2009, v ktorom

- majúc pri tom na zreteli, že súd vykladá právo v súlade s účelom príslušnej právnej úpravy, okolnosťami jej tvorby a systematickými súvislosťami

— tieto úvahy rozšíril o záver, že procesná vada konania v zmysle § 237 O. s. p. nezakladá prípustnosť dovolania nielen v prípade dovolania proti rozsudku, ktorým bolo manželstvo rozvedené, ale tiež v prípade dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu odmietajúceho odvolanie (§ 218 ods. 1 O. s. p.) proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozvedené manželstvo.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v prejednávanej veci stotožňuje s uvedenými závermi Ústavného súdu a tiež Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Zohľadniac tie isté východiská ako v prípade dovolania proti rozsudku súdu, ktorým bolo manželstvo rozvedené, dospel dovolací súd k záveru, že v prípade dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu odmietajúceho odvolanie proti rozsudku, ktorým bolo manželstvo rozvedené, treba pri kolízii dvoch základných práv, resp. ústavných princípov [1. práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky), 2. zásady právnej istoty ako súčasť právneho štátu (čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky)] priznať prednosť zásade právnej istoty. Vyjadrením a dôsledkom nadradenosti tejto zásady je v uvedených prípadoch záver, že ani prípadné procesné vady konania uvedené v § 237 O. s. p. nezakladajú

prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu odmietajúcemu odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bolo manželstvo rozvedené.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie odporcu odmietol podľa § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie neprípustné. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

42.

ROZHODNUTIE

Pokiaľ účastník konania bol zastúpený zástupcom s plnomocenstvom na celé konanie a v odvolacom konaní nemal osobne niečo vykonať, bol postup odvolacieho súdu, ktorý predvolanie na odvolacie pojednávanie doručil len tomuto zástupcovi, v súlade s § 49 ods. 1 veta prvá O. s. p. v spojení s § 211 ods. 2 O. s. p. a nemal za následok odňatie možnosti takto zastúpeného účastníka konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.].

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. marca 2010, sp. zn. 6 Cdo 33/2010)

Krajský súd v Bratislave označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 27. apríla 2007, č. k. 11 C 155/2003-209, ktorým bola zamietnutá žaloba žalobcu o oslobodenie od platenia poistného z poistnej zmluvy uzavretej medzi ním a žalovanou 21. augusta 2001 a o zaplatenie sumy 16 406,09 € (494 250,- Sk) s príslušenstvom, predstavujúcej poistné plnenie za utrpený úraz. Potvrdenie rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa so závermi súdu prvého stupňa o dôvodnom odstúpení žalovanej od poistnej zmluvy a o jej oprávnenosti odmietnuť poistné plnenie.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu, ako odvolacieho súdu, podal dovolanie žalobca. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu, aj rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil odňatím možnosti konať pred odvolacím súdom a tiež tým, že oba sudy neprihliadli na skutočnosti, ktoré prezentoval počas celého konania. K odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom malo dôjsť postupom tohto súdu spočívajúcim v tom, že mu nebol oznámený termín odvolacieho pojednávania. Preto nemohol na pojednávaní predniesť dôvody svojho odvolania a vysvetliť navrhnuté doplnenie dokazovania.

Žalovaná vo vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok, ako neopodstatnený, zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), skúmal predovšetkým prípustnosť dovolania a dospel k záveru, že smeruje proti takému rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto ho treba odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O. s. p.

Prípustnosť dovolania v predmetnej veci podľa § 238 O. s. p. neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Dovolací súd preskúmal prípustnosť dovolania aj z hľadísk uvedených v § 237 O. s. p. Podľa tohto ustanovenia dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania,
- c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný,
- f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom,
- g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Nezistil však existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonnom ustanovení. Nezistil teda ani podmienku prípustnosti dovolania namietanú dovolateľom, ktorá mala spočívať v odňatí možnosti konať pred odvolacím súdom a to tým, že nebol týmto súdom informovaný o termíne odvolacieho pojednávania, v dôsledku čoho sa ho nemohol zúčastniť.

Z obsahu spisu je zrejmé, že na prejednanie odvolania žalobcu nariadil odvolací súd pojednávanie na deň 25. marca 2009, na ktoré predvolal vtedajšieho právneho zástupcu žalobcu JUDr. V. M. a žalovanú. Právnemu zástupcovi žalobcu aj žalovanej bolo predvolanie doručené 24. októbra 2008.

Postup odvolacieho súdu, ktorý predvolanie na odvolacie pojednávanie doručil len právnemu zástupcovi žalobcu, bol v súlade s ustanovením § 49 ods. 1, veta prvá O. s. p., podľa ktorého ak má účastník zástupcu s plnomocenstvom pre celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi. Pretože zástupca žalobcu bol zástupcom s plnomocenstvom na celé konanie a nešlo o prípad podľa druhej vety uvedeného ustanovenia, t. j. o prípad, keď by mal žalobca osobne niečo vykonať, napríklad, že by sa mal podrobiť vykonaniu dôkazu svojím výsluchom, bolo doručenie predvolania jeho zástupcovi postačujúce. Na posudzovanie správnosti postupu odvolacieho súdu nebolo rozhodujúce, či zástupca žalobcu o termíne pojednávania žalobcu informoval, alebo či tak zo subjektívnych alebo objektívnych dôvodov neurobil.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd dovolanie žalobcu podľa § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. v spojení s § 243b ods. 5 O. s. p. ako neprípustné odmietol.

Odlišné stanovisko sudcu

Podľa § 243b ods. 6 O. s. p. uverejňujeme nasledujúce odlišné stanovisko k uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. marca 2010, sp. zn. 6 Cdo 33/2010.

Nesúhlasím s väčšinovým rozhodnutím senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorým bolo odmietnuté dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. marca 2009, sp. zn. 2 Co 51/08. Zastávam názor, že konanie pred krajským súdom, ako odvolacím súdom, bolo postihnuté vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p., t. j. odňatím možnosti žalobcovi konať pred súdom. Táto vada je daná skutočnosťou, že odvolací súd žalobcu, ako účastníka konania, samostatne nepredvolal na odvolacie pojednávanie, ale uspokojil sa iba so zaslaním predvolania jeho právneho zástupcovi. Svoj právny názor odôvodňujem takto:

V zmysle ustanovenia § 115 ods. 1 O. s. p. pokiaľ súd nariadi na prejednanie veci pojednávanie, je povinný predvolať na pojednávanie účastníkov. Touto povinnosťou súdu sa zabezpečuje realizácia základného práva účastníka občianskeho súdneho konania na prejednanie veci vo svojej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky. Ide o právo účastníka konania osobne sa zúčastniť vo svojej veci pojednávania (ak je nariadené), a to bez ohľadu na to, či by jeho prítomnosť mala vplyv na vynesenie rozhodnutia. Ak má byť toto základné právo realizované, musí byť účastníkovi umožnené, aby sa pojednávania mohol zúčastniť, takže účastník musí byť o termíne pojednávania súdom vyzoomený. Keďže právo zúčastniť sa pojednávania musí byť zabezpečené reálne, predvolanie na ústne pojednávanie treba doručiť nielen právneho zástupcovi účastníka, ale aj priamo účastníkovi konania. Na ústne pojednávanie teda musí byť účastník samostatne predvolaný. Právneho zástupcu účastníka nemožno považovať za doručovateľa predvolania na pojednávanie súdu. Účasť účastníka na pojednávaní má povahu uplatňovania jeho základného práva, a nie plnenia niektorej z procesných povinností v zmysle § 49 ods. 1, veta druhá O. s. p. Pri uplatňovaní tohto práva účastník nie je zastupiteľný právnym zástupcom.

Podľa môjho názoru uvedený výklad rešpektuje požiadavku ústavnej konformity vyplývajúcu z čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, pretože sa nim reálne zabezpečuje základné právo účastníka občianskeho súdneho konania na prejednanie veci vo svojej prítomnosti.

Vzhľadom na takmer rovnakú českú procesnoprávnu úpravu, týkajúcu sa povinnosti súdu predvolať účastníka konania na pojednávanie a doručovať písomnosti len zástupcovi účastníka s plnomocenstvom pre celé konanie, možno z hľadiska komparatívneho poukázať tiež na výklad Ústavného súdu Českej republiky, ktorý v súvislosti so základným právom účastníka na prejednanie veci vo svojej prítomnosti, vyslovil názor, že predvolanie na ústne pojednávanie treba doručiť nielen právneho zástupcovi účastníka, ale aj priamo účastníkovi konania (porovnaj napr. II. ÚS 138/07, I. ÚS 18/04, II. ÚS 145/02, dostupné na www.concourt.cz).

V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že na prejednanie odvolania žalobcu nariadil odvolací súd pojednávanie na deň 25. marca 2009, na ktoré predvolal vtedajšieho právneho zástupcu žalobcu JUDr. V. M. a žalovanú. Právneho zástupcovi žalobcu aj žalovanej bolo predvolanie doručené 24. októbra 2008. Žalobca na pojednávanie na deň 25. marca 2009 samostatne predvolaný nebol. V zápisnici o ústnom pojednávaní z 25. marca 2009 je uvedené, že žalobca na pojednávaní nebol prítomný. V zápisnici nie je záznam o tom, že by súd zisťoval otázkou na zástupkyňu žalobcu (splnomocnenú advokátsku koncipientku, ktorá sa zúčastnila pojednávania namiesto zástupcu žalobcu), či žalobca bol svojím zástupcom informovaný o termíne pojednávania.

Vzhľadom na vyššie uvedený výklad odvolací súd tým, že na pojednávanie samostatne nepredvolal žalobcu, ako účastníka konania, ale uspokojil sa iba so zaslaním predvolania jeho právneho zástupcovi, zbavil žalobcu základného práva byť prítomný na pojednávaní pred týmto súdom. Tým mu zároveň odňal možnosť konať pred súdom. Pretože odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom, znamenajúce porušenie práva na spravodlivý proces, zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť, mal byť podľa § 243b ods. 1 O. s. p. rozsudok odvolacieho súdu zrušený a vec mu mala byť vrátená na ďalšie konanie.

43.

ROZHODNUTIE

Ak žalobca v konaní tvrdí, že zmenka kryje konkrétny kauzálny vzťah, potom v tejto časti dôkazné bremeno je na jeho strane. Úvaha o tom, koho v konkrétnom prípade zaťažuje dôkazné bremeno, však nie je rozhodujúca, ale rozhodujúce sú výsledky vykonaného dokazovania, ktoré súd vyhodnocuje podľa ustanovenia § 132 O. s. p.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2008, sp. zn. IM Obdo V 9/2007)

Najvyšší súd Slovenskej republiky na odvolanie žalobcu rozsudkom z 20. júna 2006, č. k. 4 Obo 191/2005-292, rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bol zrušený zmenkový platobný rozkaz Krajského súdu v Žiline, č. k. 22 Zm 4/03-22, zo dňa 1. apríla 2003 potvrdil a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že predmetom odvolacieho konania bolo posúdiť, či prvostupňový súd správne rozhodol, keď vyhovel námietke žalovaného z dôvodu, že žalobca nepreukázal, aký konkrétny kauzálny vzťah predmetná zmenka kryje. Základom každého zmenkového vzťahu je spravidla existencia reálneho obchodného vzťahu, ktorý sa vo vzťahu k zmenke nazýva príčinným (kauzálnym vzťahom). Napriek tejto skutočnosti pohľadávka, vyplývajúca zo zmenky, je nezávislá od tohto vzťahu. Tieto dva právne vzťahy sú právne oddelené, a preto možno hovoriť o abstraktnom charaktere zmenky. Pokiaľ bol kauzálny vzťah, ktorý inicioval záväzok veriteľa krytý zmenkovoprávnym vzťahom, do tohto zmenkovoprávného vzťahu sa neprenášajú neperfektnosti daného kauzálného vzťahu. Kľúčovú úlohu tu zohráva ustanovenie § 17 zákona. Preto výnimočne sa môžu uplatniť aj námietky, vychádzajúce z kauzálného vzťahu, ktorý viedol k vystaveniu samotnej zmenky. Námietka kauzy je prípustná, pričom v tomto prípade ide o námietku relatívnu. Možno ju použiť len medzi účastníkmi záväzkového vzťahu. Keďže žalobca neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že medzi účastníkmi vznikol záväzkový vzťah a že zmenka nebola vystavená bezdôvodne, súd prvého stupňa správne rozhodol, keď zmenkový platobný rozkaz zrušil. Námietku žalobcu, vznesenú na pojednávaní, že prvostupňový súd rozšíril zásadu koncentrácie, keď skúmal kauzu, považoval Najvyšší súd za bezdôvodnú vzhľadom na skutočnosť, že takmer všetky námietky žalovaného smerovali k preukázaniu tvrdenia, že zmenka bola vystavená bez toho, aby kryla nejakú kauzu. V danej veci žalobca nepreukázal jej existenciu tak, ako to konštatoval prvostupňový súd.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa a proti rozsudku odvolacieho súdu podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky a navrhol ich zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvého stupňa.

Na zdôvodnenie mimoriadneho dovolania generálny prokurátor uviedol:

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 27. apríla 2005, č. k. 22 Cb 163/03-258, zrušil zmenkový platobný rozkaz 21. apríla 2003, č. k. 22 Zm 4/03-22. Rozhodnutie odôvodnil tým, že jedinou relevantnou námietkou bola námietka, obsiahnutá v bode 2, v ktorej odporca tvrdil, že predmetná zmenka nie je podložená žiadnym hodnoverným účtovným dokladom a že odporca v čase vystavenia zmenky, ani v súčasnosti neeviduje žiaden záväzok odporcu vo vzťahu k navrhovateľovi. Navrhovateľ v konaní nepreukázal vymedzením skutkových okolností, aký konkrétny kauzálny vzťah predmetná zmenka kryla. V tejto súvislosti poukázal na okolnosť, že v účtovníctve odporcu sú evidované jednotlivé vklady navrhovateľa do odporcu v nie chronologickom slede, počítačový systém umožňoval zmeniť obsah dokladov, účtovaných v účtovníctve pri dodržaní poradového čísla a napokon aj samotná zápisnica z valného zhromaždenia sa nenachádzala v zbierke listín registrového súdu odporcu. Aj keď samy osebe tieto listinné dôkazy nie sú dôkazmi, ktoré by preukazovali, že navrhovateľ nepožičal žiadne peniaze odporcovi, nepriamo podporujú však záver súdu v tom smere, že navrhovateľ, na ktorého podľa názoru súdu prešlo v tejto časti konania dôkazné bremeno, bol povinný preukázať, ktorú konkrétnu kauzu predmetná zmenka mala zabezpečovať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, rozsudkom z 20. júna 2006, č. k. 4 Obo 191/2005-292, potvrdil prvostupňové rozhodnutie. Poukázal na ustanovenie § 17 zmenkového a šekového zákona a na skutočnosť, že navrhovateľ neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že medzi účastníkmi vznikol záväzkový vzťah a že zmenka bola vystavená dôvodne.

Uvedenými rozhodnutiami bol podľa môjho názoru porušený zákon.

Podľa čl. I § 17 zákona č. 191/1950 Zb., kto je žalovaný zo zmenky, nemôže robiť majiteľovi námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k vystaviteľovi alebo k predošlým majiteľom, okrem, ak majiteľ pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použije iný právny predpis, ako má správne použiť, alebo aplikuje síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyloží. O takýto prípad v prejednávanej veci ide.

Z rozhodnutia súdu prvého stupňa (č. 1. 258 spisu), ako aj z rozhodnutia odvolacieho súdu (č. 1. 292) vyplýva, že súdy v prejednávanej veci zaujali právny názor, spočívajúci v tom, že navrhovateľ v konaní nepreukázal konkrétny kauzálny vzťah, ktorý zmenka kryla, preto dospeli k právnemu záveru, že odporca sa vznesenou námietkou pod bodom č. 2 námietok ubránil proti povinnosti zaplatiť zmenkovú sumu z predmetnej zmenky. Odvolací súd uvedenú skutočnosť ešte jasnejšie a výstižnejšie konštatoval v odôvodnení svojho rozhodnutia, kde uviedol: „*Keďže žalobca neuniesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že medzi účastníkmi vznikol záväzkový vzťah a že zmenka nebola vystavená bezdôvodne, súd prvého stupňa rozhodol správne, keď zmenkový platobný rozkaz zrušil*“.

Uvedený právny záver súdov o dôkaznom bremene, zaťažujúcom navrhovateľa v predmetnom konaní, nie je vecne správny.

Súdy v predmetnej veci postupovali ako v „bežnom sporovom konaní“, kde musí navrhovateľ preukazovať existenciu dlhu, hoci v prejednávanej veci bol dlh preukázaný zmenkou. Platnosť uvedenej zmenky nebola spochybnená ani súdmi, keď námietky odporcu voči jej platnosti boli vyhodnotené ako nedôvodné (pozri odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa).

Z povahy zmenky, ako abstraktného a nesporného záväzku, vyplýva, že majiteľ zmenky nemusí pri jej predložení k zaplaceniu, prípadne vymáhaniu, preukazovať, že mu odporca (povinný) zmenkovú sumu aj skutočne dlhuje. Z ustanovenia § 17 zákona č. 191/1950 Zb. síce vyplýva, že kto je žalovaný (povinný) zo zmenky, môže vznášať (robiť) proti zmenkovému nároku určité námietky, je však na ňom, aby oprávnenosť týchto námietok preukázal. Dôkazné bremeno teda spočíva na odporcovi (povinnom) a nie na navrhovateľovi (oprávnenom), ako nesprávne v prejednávanej veci ustálili súdy.

Pokiaľ povinný dôkazné bremeno neunesie, bude nútený podlá zmenky plniť. Ak dôkazné bremeno unesie, bude v konaní úspešný.

V tejto súvislosti treba poukázať aj na to, že pri kauzálnych námietkach nie je možné preniesť dôkazné bremeno z odporcu (povinného) na navrhovateľa (oprávneného) z dôvodu, že by sa tým poprel celý zmysel a účel zmenkového a šekového zákona z 20. decembra 1950 č. 191/1950 Zb.

Je nevyhnutné rozlišovať medzi neunesením dôkazného bremena, ktoré zaťažuje odporcu (povinného), a hodnotením dôkazov súdmi v zmysle § 132 O. s. p., ktoré nemôže byť zákonným dovolacím dôvodom, ako mimoriadneho, tak aj riadneho dovolania. V konaní však súdy svoj záver, vedúci k neoprávnenosti navrhovateľom uplatneného nároku vyvodili z toho, že tento neuniesol v konaní dôkazné bremeno, ktoré ho zaťažovalo. Nevyhovenie návrhu neodôvodnili výsledkami vykonaného dokazovania a hodnotením dôkazov, ktoré hodnotenie nemôže byť podrobené prieskumu odvolacieho súdu.

V dôsledku nesprávneho právneho záveru o dôkaznom bremene, zaťažujúcom navrhovateľa, hodnotili výsledky vykonaného dokazovania z tohto uhla pohľadu (v „neprospech navrhovateľa“), a preto zaťažili konanie aj tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 243f ods. 1 písm. b) O. s. p.].

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení, upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Za inú vadu konania treba považovať aj nerešpektovanie ustanovení zákona, ktoré predpisujú rozsah a spôsob dokazovania (vrátane dôkazného bremena), lebo takto vykonané dokazovanie nemôže byť zákonne konformným podkladom na hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O. s. p.

Podľa názoru mimoriadneho dovolateľa nie je preto v súčasnom štádiu konania ani zákonná možnosť podrobiť dovolaciemu prieskumu závery súdov, ktoré vyvodili z takéhoto dokazovania v dôsledku nesprávne zaujatého právneho názoru o presune dôkazného bremena z odporcu (povinného) na navrhovateľa (oprávneného).

Uvedený právny záver vyplýva aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 32 Cdo 2383/98 (SoJ. ročník 1999, číslo 8, str. 315).

V tejto súvislosti treba poukázať aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 9 Cmo 533/2000 (ObP. ročník 2001, číslo 7, strana 22), z ktorého právnej vety vyplýva, že námietka proti zmenkovému platobnému rozkazu spočíva v tom, že odporca navrhovateľovi nič nie je dlžný, nie je námietkou, ktorá by v zmysle § 17 zákona č. 191/1950 Zb. zbavovala zmenkového dlžníka jeho povinnosti zaplatiť zmenku. Tvrdenie, že odporca navrhovateľovi nie je nič dlžný, môže byť relevantné iba v spojení s tvrdeným zánikom dohodnutého dôvodu vystavenia zmenky, ktorý musí byť obsiahnutý tiež v námietkach podaných proti zmenkovému platobnému rozkazu.

Námietky, založené na § 17 zmenkového a šekového zákona, aj keď sú dôvodné, sú len obranou dlžníka proti povinnosti zmenku zaplatiť. Nemôžu však viesť k neplatnosti zmenky (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky 5 Cm 194/95 (SoRo, ročník 1996, číslo 5, strana 126).

Treba uviesť aj to, že nie je možné zároveň namietat' neexistenciu zmenky a nedostatok kauzy zmenky, teda nedostatok dôvodu, pre ktorý bola zmenka vystavená. Takúto dvojicu námietok treba považovať za námietku jedinú, popierajúcu existenciu uplatňovanej zmenky a z nej vyplývajúceho zmenkového dlhu (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, 9 Cmo 65/99 ObP, ročník 2001, číslo 11, strana 21).

Z hľadiska koncentračnej zásady platí, že v námietkach proti zmenkovému (šekovému) platobnému rozkazu musí byť uvedené všetko, čo odporca proti platobnému rozkazu namietá. Obsah námietok môže vychádzať z práva hmotného alebo procesného (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. júna 2000, sp. zn. 5 Obo 80/2000, publikované pod R 47/2001, zošit 3, strana 30).

Žalobca v písomnom vyjadrení navrhol, aby dovolací súd mimoriadnemu dovolaniu vyhovel.

Žalovaný navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 4 O. s. p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas na podnet žalobcu a že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok je prípustný, mimoriadne dovolanie prejednal bez nariadenia pojednávania, preskúmal napadnuté rozsudky, ako aj konanie, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

Z o d ô v o d n e n i a :

Dovolací súd dovolacie námietky generálneho prokurátora a predovšetkým ním vyslovený právny názor o dôkaznom bremene zaťažujúcom v konaní o nárokoch zo zmenky žalovaného, vo všeobecnosti v teoretickej rovine považuje za správny. Generálny prokurátor však opomenul prihliadať na konkrétny, špecifický obsah spisu, ktorý neumožňuje v danom konkrétnom prípade vychádzať len z uvedeného právneho názoru generálneho prokurátora.

Generálny prokurátor v súlade s právnym názorom, z ktorého vychádzal súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd správne poukazuje na abstraktný charakter zmenky. V tomto smere odvolací súd však ďalej správne uvádza, že základom každého zmenkového vzťahu je spravidla existencia reálneho obchodného vzťahu. Inak povedané, znamená to, že vždy je vystavená na základe určitého právneho dôvodu, nejde tu o ľubovôľu vystavovateľa, ale jej vystavenie vychádza z určitého reálneho základu. Najčastejším základom vystavenia zmenky je existencia reálneho obchodnoprávneho vzťahu. V danom prípade ide o vlastnú zmenku zo dňa 30. septembra 2001, bez protestu s miestom vystavenia u P. Vystaviteľom zmenky je A., pričom za vystaviteľa zmenku podpísal P., teda žalobca, ktorý v čase vystavenia zmenky bol konateľom žalovaného. Zmenka nie je avalovaná. Pokiaľ ide o náležitosti zmenky, tieto sú v súlade so zákonom. Žalobca v priebehu konania tvrdil, že zmenka zabezpečovala vklady, ktoré žalobca poskytol v čase, keď bol konateľom a spoločníkom žalobcu, ako pôžičky žalovanému, ktoré mali slúžiť na realizáciu prevádzkových potrieb a nákladov žalovaného. Podľa tvrdenia žalobcu malo ísť o vklady zo dňa 2. júna 2001, 22. júna 2001 a 26. septembra 2001. V tomto smere súd prvého stupňa vykonal rozsiahle dokazovanie a najmä z výsluchu svedkyne pani T., účtovníčke žalovaného, nemal za preukázané, že by žalobca finančné prostriedky vložil v prospech žalovaného v súvislosti so spornou zmenkou. Tvrdila, že od žalobcu nikdy takéto finančné prostriedky neprevzala. Súdny dôvodne a správne vychádzali zo zisteného skutkového stavu, ktorý súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku aj podrobne vymedzil a odôvodnil výsledkami vykonaného dokazovania.

Abstraktný charakter zmenky v súdnom konaní je právne relevantný len dovtedy, pokiaľ nie je spojený s konkrétnym kauzálnym vzťahom. Tento kauzálny vzťah v danom prípade vymedzil žalobca. Keďže vymedzenie kauzálneho vzťahu vzišlo zo strany žalobcu, súdy správne konštatovali, že v tejto časti dôkazné bremeno je na žalobcovi. Generálny prokurátor, pokiaľ ide o jeho tvrdenie o dôkaznom bremene zaťažujúcom len žalovaného, neuvádza žiadne ustanovenie, z ktorého by tento právny názor vyplýval.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní pochybenie súdov vidí iba v tom, že pri hodnotení dokazovania vychádzali z toho, že dôkazné bremeno o existencii kauzálneho vzťahu bolo na žalobcovi. V danom prípade s týmto

právnym názorom generálneho prokurátora nemožno súhlasiť. Ak by v uvedenom smere dôkazné bremeno malo byť na žalovanom, ktorý tvrdí, že v súvislosti so spornou zmenkou kauzálneho vzťahu niet, potom by išlo o to, že žalovaný by mal preukázať skutočnosť, o ktorej prípadne ani nemá vedomosť. Ak existenciu kauzálneho vzťahu tvrdí žalobca, potom je logické, že on má mať vedomosť, ako je možné jeho existenciu preukázať. Nepochybne, ako správne konštatujú oba sudy, žalobca toto dôkazné bremeno neunesol, hoci za právnickú osobu sám zmenku podpísal, a to vo svoj prospech ako fyzickej osoby. Napokon úvaha o tom, koho v konkrétnom prípade zaťažuje dôkazné bremeno, ani nie je rozhodujúca, ale rozhodujúce sú výsledky vykonaného dokazovania, ktoré súd prvého stupňa vyhodnotil v súlade s § 132 O. s. p., dospievajúc k záveru, že v súvislosti so spornou zmenkou kauzálny vzťah preukázaný nebol a na základe tohto skutkového stavu vo veci aj rozhodol. Súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku konštatoval, že základný záväzkový vzťah nebol preukázaný. Žalobca nepreukázal vymedzením konkrétnych skutkových okolností, aký konkrétny kauzálny vzťah predmetná zmenka kryje, nevedel to špecifikovať, bol povinný preukázať, ktorú konkrétnu kauzu predmetná zmenka mala zabezpečovať, pričom v tejto časti konania dôkazné bremeno prešlo na žalobcu. Súd prvého stupňa teda dôsledne rozlišuje z procesného hľadiska tzv. dôkazné bremeno a povinnosť tvrdenia (§ 120 ods. 1 O. s. p.) a samotným hodnotením vykonaného dokazovania (§ 132 O. s. p.). Podľa neho žalobca ani nevedel náležite špecifikovať ním tvrdený kauzálny vzťah. V tomto smere dovolací súd poukazuje aj na publikáciu Zmenkové právo, komentár Dr. K., Dr. J., dedičia, Heuréka, jún 2005, str. 151, v ktorej sa uvádza, že ak dojednanie, slúžiace za podklad zažalovanej zmenky, je tak neurčité a všeobecnej povahy, že nie je spôsobilým dôvodom majetkoprávneho záväzku, nemožno uplatňovať nároky zo zmenky (Czel. 704). Generálny prokurátor právny názor súdu prvého stupňa inak (teda okrem dôkazného bremena) nespochybňuje, a preto dovolací súd správnosť ďalších právnych záverov súdov nepreskúmaval.

Z uvedeného vyplýva, že námietky, uvedené v mimoriadnom dovolaní, nie sú dôvodné, a preto dovolací súd podľa ustanovenia § 241i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1 O. s. p. mimoriadne dovolanie zamietol.

O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 148 ods. 1, 2 O. s. p. tak, že ich náhradu účastníkom nepriznal.

44.

ROHODNUTIE

Ak výšku odmeny vyrovnacieho správcu nemožno vypočítať podľa vyhlášky č. 493/1991 Zb., súd odmenu nemôže priznať.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. mája 2009, sp. zn. IM Obdo V 10/2008)

Na odvolanie navrhovateľa Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 16. júla 2007 zmenil opatrenie Krajského súdu v Bratislave tak, že odmenu za výkon funkcie vyrovnacieho správcu a náhradu výdavkov, vzniknutých pri výkone jeho funkcie vyrovnaciemu správcovi nepriznal.

V odôvodnení uznesenia odvolací súd uviedol:

Vyrovnačiaci správca má rovnaké práva a povinnosti ako správca konkurznej podstaty. Z obsahu spisu vyplýva, že v danej veci vyrovnací správca splnil zákonom uložené povinnosti. Ustanovenie § 6 ods. b) vyhlášky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní, upravuje základ, z ktorého sa má vypočítať odmena vyrovnacieho správcu, tou je suma, použitá na uspokojenie veriteľov. Vzhľadom na to, že v prejednávanej veci na uspokojenie veriteľov sa nepoužila žiadna suma, z dôvodu neuskutočnenia vyrovnania nie je možné určiť základ odmeny vyrovnacieho správcu, resp. základom je nulová hodnota.

Odvolací súd sa nestotožnil s priznaním odmeny a náhrady výdavkov vyrovnaciemu správcovi súdom prvého stupňa. Vzhľadom na to, že pri absencii základu odmeny nemožno určiť samotnú odmenu vyrovnacieho správcu, napadnuté rozhodnutie podľa ustanovenia § 220 O. s. p. zmenil tak, že vyrovnaciemu správcovi odmenu za výkon jeho funkcie, ani náhradu výdavkov, vzniknutých pri výkone funkcie vyrovnacieho správcu, nepriznal.

Na podnet bývalého vyrovnacieho správcu proti uzneseniu odvolacieho súdu podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky a navrhol ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Na zdôvodnenie mimoriadneho dovolania citoval ustanovenie § 8 ods. 3, § 46 ods. 1, § 50 ods. 3 písm. a), § 50 ods. 4, § 66 ods. 4, § 66b ods. 5, § 66e ods. 1 zákona o konkurze a vyrovnaní, § 6 písm. b), § 7 ods. 2 vykonávacej vyhlášky č. 493/1991 Zb. s tým, že týmito ustanoveniami sa odvolací súd neriadil. Ďalej generálny prokurátor uviedol:

Krajský súd v Bratislave uznesením zo 6. marca 2006, č. k. 2V 2/05-69, povolil vyrovanie dlžníka a súčasne za vyrovnacieho správcu ustanovil JUDr. P. Na vyrovnanom pojednávaní 25. mája 2006 navrhovateľ predniesol zmenu návrhu na vyrovanie tak, že oproti povolenému zvýšil rozsah navrhovaného uspokojenia veriteľov z 2 000 000,- Sk na 2 800 000,- Sk. Súd zmenu návrhu prijal. Dlžníkom navrhnuté vyrovanie nebolo prítomnými veriteľmi odsúhlasené. Na základe tejto skutočnosti súd návrh na vyrovanie zamietol potvrdiť, o čom vydal príslušné uznesenie zo 17. júla 2006, č. k. 2V 2/05-92. Ďalším uznesením z 22. marca 2007, č. k. 2V 2/05-125, súd konanie zastavil. Následne opatrením z 10. mája 2007, č. k. 2V 2/05-126, súd priznal JUDr. P. na základe jeho správy a vyúčtovania z 24. mája 2006 odmenu za výkon funkcie vyrovnacieho správcu dlžníka v sume 225 725,- Sk a náhradu výdavkov, vzniknutých pri výkone vyrovnacieho správcu v sume 3 360,- Sk. Na základe odvolania dlžníka rozhodol vo veci Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý uznesením zo 16. júla 2007, č. k. 2 Obo 138/2007-133, zmenil opatrenie Krajského súdu v Bratislave tak, že odmenu za výkon funkcie, vyrovnacieho správcu a náhradu výdavkov, vzniknutých pri výkone jeho funkcie vyrovnaciemu správcovi nepriznal. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že nie je možné určiť základ odmeny vyrovnacieho správcu, pretože v prejednávanej veci na uspokojenie veriteľov sa nepoužila žiadna suma. V tomto sa súd odvolal na ustanovenie § 6 písm. b) vykonávacej vyhlášky, ktorá upravuje základ, z ktorého sa má vypočítať odmena vyrovnacieho správcu a týmto je suma, ktorá sa použila na uspokojenie veriteľov.

Z uvedeného dôvodu Najvyšší súd sa nestotožnil s priznaním odmeny a náhrady výdavkov vyrovnaciemu správcovi súdom prvého stupňa.

S takýmto záverom nemožno súhlasiť. Je nesporné, že v konaní si po dobu 14 mesiacov správca plnil riadne všetky zákonné povinnosti správcu a vykonal všetko, čo bolo v jeho možnostiach, aby veritelia návrh dlžníka akceptovali. Dlžník bol pripravený na plnenie navrhovaného vyrovnania v rozsahu 2 800 000,— Sk, ktorý návrh súd

akceptoval. Skutočnosť, že uvedený návrh veriteľa neprijali, je objektívna okolnosť, s ktorou odmena správcu nesúvisí. Z ustanovenia § 66 ods. 4 konkurzného zákona je zrejmé, že po zastavení konania rozhodne súd o odmene správcu a jeho výdavkoch. V spojení s ustanovením § 7 ods. 2 vykonávacej vyhlášky (vyrovnacia odmena vypočítaná zo sumy určenej na uspokojenie veriteľov) logicky vyplýva, že za plnenie povinností v zmysle príslušných ustanovení konkurzného zákona vyrovnaciemu správcovi odmena patrí. V tomto smere odvolací súd ako keby nebral do úvahy ustanovenia § 57 ods. 1, ako aj § 59 ods. 1 konkurzného zákona, zakotvujúce potrebnú činnosť správcu, pričom zo spisového materiálu je zrejmá plynulosť vyrovnacieho konania práve zásluhou činnosti správcu.

Nepriznanie odmeny bolo v rozpore s jednou zo základných zásad občianskeho súdneho konania, ktorá je zakotvená v § 1 O. s. p. a ktorou sa sleduje zabezpečenie spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov. V tomto smere treba poukázať aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. septembra 2003, č. k. 2 Obo 169/03, ktoré podpísal ten istý predseda senátu ako v napadnutej veci, avšak v tomto rozhodnutí odmenu bývalej vyrovnacej správkyni priznal. Dôvodom na priznanie bola pripravenosť dlžníka na plnenie navrhnutého vyrovnania, suma určená na uspokojenie veriteľov, plnenie povinností správcu, ako aj konštatovanie súdu, že odmena za výkon nezávisí od vôle veriteľov, vyjadrenej hlasovaním o návrhu — teda skutočnosť, ktoré v neskoršom rozhodnutí ten istý súd neakceptoval.

Najvyšší súd, ako odvolací súd, pri rovnakých skutkových základoch a rovnakom právnom spore rozhodol opačne, to znamená, že v jednom prípade potvrdil, ako vecne správne, rozhodnutie prvostupňového súdu o priznaní odmeny a náhrady výdavkov vyrovnaciemu správcovi a v druhom prípade, pri splnení rovnakých podmienok (pripravenosť navrhovateľa -dlžníka na plnenie navrhnutého vyrovnania a sumy, ktorú sám dlžník určuje na uspokojenie svojich veriteľov) rozhodnutie prvostupňového súdu zmenil tak, že vyrovnaciemu správcovi odmenu, ani náhradu výdavkov nepriznal.

Navrhovateľ v písomnom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že vyrovnací správca si svoje pohľadávky v stanovenom termíne neprihlásil, tým podľa § 155 ods. 2 zákona o konkurze a vyrovnaní jeho právo vymáhať tieto pohľadávky zaniklo.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 4 O. s. p.), mimoriadne dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné len čiastočne.

Z o d ť o v o d n e n i a :

Podľa ustanovenia § 8 ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní správca má nárok na náhradu výdavkov a na odmenu.

Citované ustanovenie sa vzťahuje aj na vyrovnacieho správcu (§ 50 ods. 4 zákona o konkurze a vyrovnaní).

Spôsob výpočtu odmeny správcu je uvedený v ustanovení § 6 písm. b) vyhlášky č. 493/1991 Zb., a to tak, že základ na určenie odmeny vyrovnacieho správcu tvorí suma, ktorá sa použila na uspokojenie veriteľov.

Z citovaných ustanovení odvolací súd vyvodil správny záver, že síce vyrovnací správca má nárok na odmenu, ale jej výpočet je odvodený od sumy, ktorá sa použila na uspokojenie veriteľov. Keďže v danom prípade veriteľa neboli uspokojení žiadnou sumou, resp. výšku tohto uspokojenia možno vyjadriť číslom nula, z čoho vyplýva logicky záver, že v tomto prípade aj výška odmeny správcu musí byť vyjadrená číslom nula, preto odmena správcovi nemohla byť priznaná. Vykonávanie funkcie správcu bezprostredne súvisí s podnikateľskou činnosťou, ktorá je vždy spätá s rizikom. Suma, ktorá sa použila na uspokojenie veriteľov, môže byť niekoľko miliónov, ale môže byť aj jedna koruna (euro), ale aj nula, ako je to v danom prípade. Dovolací súd sa preto nemohol stotožniť s názorom generálneho prokurátora, že odvolací súd, pokiaľ ide o odmenu správcu, rozhodol nesprávne. Napokon, z obsahu mimoriadneho dovolania nie je ani celkom zrejmé, v akej výške by v danom prípade odmena správcovi mala byť priznaná. Z jeho obsahu sa len javí, že pri výpočte by sa malo vychádzať zo sumy 2 800 000,— Sk, avšak výška tejto odmeny nie je bližšie konkretizovaná.

Pokiaľ generálny prokurátor poukazuje na nejednotnosť v rozhodovaní odvolacieho senátu, dovolací súd preskúmaval správnosť iba rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré bolo napadnuté mimoriadnym dovolaním, pričom

dovolací súd konštatuje, že toto rozhodnutie vo výroku o odmene správcu je správne. Samotná skutočnosť, že iné rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s napadnutým rozhodnutím, nie je dôvodom na zrušenie napadnutého rozhodnutia, keďže rozhodnutie dovolacieho súdu do budúcnosti spravidla pôsobí pre súdy nižšieho stupňa zjednocujúco. Z týchto dôvodov dovolací súd mimoriadne dovolanie v časti o odmene zamietol (§ 243b ods. 1 O. s. p.).

Výrok napadnutého uznesenia, ktorým sa správcovi nepriznala náhrada výdavkov, odvolací súd neodôvodnil, a preto táto časť jeho rozhodnutia je nepreskúmateľná. Pritom z ustanovenia § 8 ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní nepochybne vyplýva, že správca má nárok na náhradu výdavkov. Na výpočet týchto výdavkov ustanovenie § 6 písm. b) vyhlášky č. 493/1991 Zb. sa nevzťahuje, pričom súd prvého stupňa náhradu týchto výdavkov znalcovi priznal v sume 3 360,- Sk. Keďže tento výrok uznesenia odvolacieho súdu je nepreskúmateľný, dovolací súd ho podľa ustanovenia § 243b ods. 2 v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. zrušil a v rozsahu zrušenia vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

45.

ROZHODNUTIE

Za zmenu spoločenskej zmluvy v zmysle ustanovenia § 141 Obchodného zákonníka treba považovať aj zmenu sídla spoločnosti.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009, sp. zn. IM Obdo V 7/2008)

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 1. júna 2006, č. k. 9 Cbs 185/04-148, zamietol žalobu a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 19 240,- Sk náhrady trov konania.

V odôvodnení rozsudku uviedol, že rokovanie valného zhromaždenia žalovanej spoločnosti 1. septembra 2004 bolo zvolané riadne a o všetkých štyroch návrhoch sa hlasovalo samostatne zdvihnutím ruky. Pri zápisoch o hlasovaniach došlo k formálnej chybe tým, že zapisovateľ neuviedol znak „%“, čím mohlo vzniknúť nedorozumenie (je rozdiel, keď za predložený návrh je 66 % zo 100 hlasov a keď je za predložený návrh 66/100 hlasov), čo však bolo napravené skutočnosťou, že po každom hlasovaní predseda valného zhromaždenia oboznámil prítomných o výsledkoch hlasovania, či za daný návrh hlasovala nadpolovičná väčšina alebo nie, o čom svedčí zápisnica z valného zhromaždenia.

Žalobca v konaní namietal aj to, že konaním spoločníkov M. a B. dochádza k odopieraniu zákonného práva spoločníka (žalobcu) podieľať sa na kontrole spoločnosti. Súd v tejto súvislosti uviedol, že 28. novembra 2005 sa konalo valné zhromaždenie, na ktorom jediným bodom programu bolo schválenie mimoriadnej účtovnej závierky a dňa 3. mája 2006 sa konalo valné zhromaždenie, predmetom ktorého bolo schválenie účtovnej závierky za rok 2005. Konateľ spoločnosti Ing. M. informoval valné zhromaždenie, že v spolupráci s JUDr. J. vypracoval úplné znenie spoločenskej zmluvy s úpravami, nevyhnutnými na to, aby spoločenská zmluva spoločnosti A. bola v súlade s Obchodným zákonníkom a zákonom o obchodnom registri. Ing. M. úplné znenie spoločenskej zmluvy z 3. mája 2006 predložil valnému zhromaždeniu a nikto z prítomných nevzniesol žiadne pripomienky. Je nesporné, že žalobca sa napriek riadnemu predvolaniu rokovania 28. novembra 2005 a ani rokovania 3. mája 2006 nezúčastnil. V zmysle uvedených skutočností, zistených dokazovaním, súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenia valného zhromaždenia žalovanej spoločnosti z 13. septembra 2004 sú platné, preto žalobu zamietol.

Na odvolanie žalobcu vec prejednal Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací. Odvolací súd rozsudkom z 21. marca 2007, č. k. 2 Obo 267/06-172, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 7 678,— Sk náhrady trov odvolacieho konania.

Rozhodol tak s odôvodnením, že pokiaľ žalobca opiera svoje tvrdenie o neplatnosti uznesení valného zhromaždenia o ním vyhotovenú spoločenskú zmluvu z 19. decembra 2002, súd prvého stupňa dôvodne konštatoval, že spoločenská zmluva nebola podpísaná všetkými tromi spoločníkmi, podpísal ju len žalobca bez vedomia ostatných spoločníkov, preto na ňu neprihliadal. Ďalej uviedol, že ani žalobcova námietka neplatnosti napádaných uznesení valného zhromaždenia, konaného 13. septembra 2004, keď mu predseda valného zhromaždenia uznal len 34 hlasov namiesto 68, ktoré mu patria, nemá vplyv na platnosť prijatých uznesení. Zo zápisnice je zrejmé, že predseda vychádzal z celkového počtu 100 hlasov všetkých spoločníkov, pričom žalobca mal 34 hlasov a ďalší dvaja spoločníci po 33 hlasov, spolu 66. Výsledok je ten istý, ako keby vychádzal z počtu hlasov 200, čo by znamenalo pre žalobcu 68 a pre ďalších dvoch po 66, spolu 132 hlasov, ako to uvádza žalobca. Názor žalobcu, že bol ukrivdený tým, že mu predseda valného zhromaždenia uznal len 34 hlasov zo 100 a že uznesenie takýmto počítaním hlasov nie je riadne prijaté, je nesprávny.

Odvolací súd zmenu sídla spoločnosti, ako aj zmenu konateľa spoločnosti nepovažoval za takú skutočnosť, aby bol potrebný súhlas všetkých spoločníkov. Taktiež neprihliadal na procesné vady zvolania valného zhromaždenia, na ktoré súd prihliada len, keď sú spojené s porušením práv spoločníka. Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ako vecne správny, potvrdil.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa a rozsudku odvolacieho súdu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie. Žiadal rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V dovolaní uviedol, že s názorom súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu vo vzťahu k platnosti uznesenia valného zhromaždenia, prijatého pod bodom 4 (zmena sídla), sa nestotožnil. Vzhľadom na to, že bolo rozhodnuté jediným výrokom, podal mimoriadne dovolanie proti celému výroku rozsudku súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu. S odôvodnením rozhodnutí, týkajúcich sa zmeny sídla spoločnosti nesúhlasí a považuje tento názor súdu za nesprávny. Považuje za nepochybné, že medzi povinné obsahové náležitosti spoločenskej zmluvy pri spoločnosti s ručením obmedzeným, výslovne uvedené v § 1 ods. 1

Obchodného zákonníka, patrí aj uvedenie sídla spoločnosti, a preto akúkoľvek zmenu je nevyhnutné považovať za zmenu spoločenskej zmluvy, ktorá sa dotýka vždy základov existencie spoločnosti. Poukázal na ustanovenie § 127 ods. 4 Obchodného zákonníka, podľa ktorého na rozhodnutie aj o zmene spoločenskej zmluvy je vždy potrebný súhlas aspoň dvojtretinovej väčšiny všetkých spoločníkov. Uviedol, že spoločenská zmluva môže určiť vyšší počet hlasov, potrebných na prijatie takého rozhodnutia. Vyššie kvórum hlasov potrebných na prijatie daného rozhodnutia zo strany valného zhromaždenia, bolo zakotvené v čl. X ods. 9 spoločenskej zmluvy žalovaného, keď na rozhodnutie o zmene spoločenskej zmluvy bol potrebný súhlas všetkých spoločníkov. V danom prípade sa tak nestalo. Je toho názoru, že v danom prípade zmena spoločenskej zmluvy v podobe zmeny sídla spoločnosti nemohla byť uskutočnená bez toho, aby s ňou nevyjadrili súhlas všetci spoločníci. Z uvedeného dôvodu napadnuté rozhodnutia súdov považuje za nesprávne.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť. Uviedol, že žalobca si mohol na valnom zhromaždení uplatniť svoje zákonné právo spoločníka podieľať sa na kontrole spoločnosti, no ani na jednom sa nezúčastnil napriek tomu, že bol riadne a včas predvolaný. Súd prvého stupňa a odvolací súd rozhodli správne po vykonanom dokazovaní, že nedošlo k obmedzeniu práv spoločníka, ako to má na mysli § 131 ods. 2 Obchodného zákonníka, preto nebolo možné žalobe žalobcu vyhovieť. Ďalej uviedol, že bol nútený podať trestné oznámenie na žalobcu, lebo v čase, keď bol konateľom v spoločnosti, dopustil sa trestného činu na majetku spoločnosti, za čo bol právoplatne odsúdený Okresným súdom Bratislava III. pod sp. zn. 3T 8/07 dňa 5. augusta 2008.

Žalobca sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.), po zistení, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e O. s. p., vec preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Z o d ť o v o d n e n i a :

Podľa § 125 ods. 1 písm. d) Obchodného zákonníka valné zhromaždenie spoločníkov je najvyšším orgánom spoločnosti. Do jeho pôsobnosti patrí rozhodovanie o zmene spoločenskej zmluvy (§ 141), ak je zákonom alebo spoločenskou zmluvou zverené do pôsobnosti valného zhromaždenia.

Podľa § 141 ods. 1 Obchodného zákonníka, platného v čase konania valného zhromaždenia, na zmenu spoločenskej zmluvy je potrebný súhlas všetkých spoločníkov, okrem prípadov, keď zákon alebo spoločenská zmluva na to oprávňuje valné zhromaždenie.

Žalobca sa žalobou domáha vyslovenia neplatnosti uznesení, prijatých na valnom zhromaždení spoločnosti A. 13. septembra 2004 pod bodmi číslo 3, 4, 5 a 6, ktorými sa neschválil prevod obchodného podielu C, zmenilo sídlo obchodnej spoločnosti, odvolal konateľ spoločnosti B. a zvolil nový konateľ spoločnosti Ing. M.

Dovoláte! s názormi súdu prvého stupňa a odvolacieho nesúhlasil len pokiaľ ide o platnosť uznesenia, prijatého valným zhromaždením pod bodom 4, obsahom ktorého je zmena sídla spoločnosti. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatuje, že zmenu sídla spoločnosti a zmenu konateľa spoločnosti za zmenu spoločenskej zmluvy neumožňuje výklad ustanovenia § 141 Obchodného zákonníka. Neobstojí názor odvolacieho súdu a ani súdu prvého stupňa, že zmena sídla spoločnosti nie je zmenou spoločenskej zmluvy. Prvou z podstatných náležitostí spoločenskej zmluvy, obsiahnutých v § 110 ods. 1 Obchodného zákonníka, je uvedenie sídla spoločnosti. Zmena sídla spoločnosti je vždy zmenou spoločenskej zmluvy.

Podľa článku IX. bodu 1.5. spoločenskej zmluvy spoločnosti A. do výlučnej pôsobnosti valného zhromaždenia spoločnosti patrí rozhodovanie o zmenách spoločenskej zmluvy. Podľa článku X. bodu 9. na rozhodnutie o prípade uvedenom v článku IX. bode 1.5., je potrebný súhlas všetkých spoločníkov.

Z uvedeného je zrejmé, že spoločenská zmluva určila vyššie kvórum hlasov ako ustanovenie § 127 ods. 4 Obchodného zákonníka, potrebných na prijatie uznesenia, ktorým sa zmení spoločenská zmluva v časti, kde sa uvádza sídlo spoločnosti. Týmto ustanovením bola prejavovaná vôľa spoločníkov, aby zmena spoločenskej zmluvy sa uskutočnila rozhodnutím valného zhromaždenia, prijatého za súhlasu všetkých spoločníkov.

Súd prvého stupňa a odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku platnosti uznesenia o zmene sídla spoločnosti, lebo nesprávne posúdil vyššie uvedené skutočnosti. Rozhodnutia oboch súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.], preto ich dovolací súd podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 2 O. s. p. zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného a dovolacieho konania.

46.

ROZHODNUTIE

Ak dlžník, ktorý ako jeden z viacerých navrhovateľov, vzal svoj návrh na vyhlásenie konkurzu späť, má už v ďalšom konaní len postavenie dlžníka. Ak bol na jeho majetok po tom, ako vzal návrh späť, vyhlásený konkurz, je osobou oprávnenou podať proti rozhodnutiu o vyhlásení konkurzu odvolanie.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2006, sp. zn. 1 M Obdo V 12/06)

Krajský súd v Bratislave uznesením z 20. septembra 2005, č. k. 1 K 116/04-591, vyhlásil konkurz na majetok dlžníka Šľachtiteľská stanica v R., s. r. o., a za správcu podstaty ustanovil JUDr. M. G. Podlá uznesenia bol konkurz vyhlásený na návrh dlžníka a ďalších dvoch navrhovateľov. K späťvzatiu návrhu, ktoré urobila konateľka dlžníka E. H., uviedol, že so späťvzatím nesúhlasili ostatní navrhovatelia, preto neboli splnené podmienky na zastavenie konania podľa § 4a ods. 3 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“).

Proti uzneseniu o vyhlásení konkurzu podal dlžník odvolanie. V odvolaní namietal celkovú vecnú nesprávnosť rozhodnutia, najmä záver súdu o tom, že dlžník je v úpadku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, uznesením z 26. októbra 2005, č. k. 4 Obo 296/2005-673, odvolanie odmietol. V odvolaní uviedol, že dlžník, aj keď je nepochybne účastníkom konania a spravidla má oprávnenie podať odvolanie proti rozhodnutiu o vyhlásení konkurzu na jeho majetok, v prejednávanej veci toto právo nemá. Návrh na vyhlásenie konkurzu spolu s ďalšími dvomi navrhovateľmi podal aj dlžník. Vyhlásením konkurzu súd v celom rozsahu vyhovel aj ním podanému návrhu. Jeho návrhu sa v celom rozsahu vyhovel, preto nie je osobou oprávnenou podať odvolanie. Z uvedeného dôvodu odvolanie odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. V dovolaní uviedol, že terajší úpadca v konaní vystupoval ako navrhovateľ, aj ako dlžník. Postavenie navrhovateľa mu podľa § 13 ods. 6 zákona o konkurze a vyrovnaní znemožňovalo podať odvolanie proti rozhodnutiu o vyhlásení konkurzu. Konateľka dlžníka E. H. však vzala v jeho mene návrh na vyhlásenie konkurzu späť. Súd prvého stupňa po tom, ako ostatní navrhovatelia so späťvzatím nesúhlasili, konanie nezastavil. Nerozhodol o späťvzatiu a terajšieho úpadcu, aj napriek jednoznačne a účinne prejavenej vôle nebyť v postavení navrhovateľa, naďalej za navrhovateľa považoval. Odvolací súd bez toho, aby si vyjasnil postavenie dlžníka v konaní, odmietol odvolanie ako podané neoprávnenou osobou a odňal mu tým možnosť konať pred súdom, čím konanie zaťažil vadou, ktorá ma za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 247 ods. 1 písm. b) O. s. p.]. Navrhol obe rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Navrhovatelia Ing. K. a p. K. navrhli dovolanie zamietnuť ako neopodstatnené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.), po zistení, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e O. s. p., vec preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) v napadnutom rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie je čiastočne opodstatnené.

Z o d ť o v o d n e n i a :

Mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 (§ 243f O. s. p.). Jednou z takýchto väd je aj skutočnosť, že postupom súdu bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.]. Pod odňatím možnosťou pred súdom konať [§ 237 písm. f) O. s. p.] treba rozumieť taký chybný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní s cieľom obhájiť a ochrániť jeho práva a chránené záujmy. Odňatím možnosti konať pred súdom je nepochybne aj odmietnutie odvolania podľa § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p., ak ho podal niekto, kto na jeho podanie bol oprávnený.

Podľa § 201 O. s. p. môže proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa podať odvolanie účastník konania, ak to zákon nevylučuje. Úpadca je v konkurznom konaní nepochybne účastníkom konania, čo mu dáva právo podať odvolanie proti rozhodnutiu o vyhlásení konkurzu. Zákon o konkurze a vyrovnaní v § 13 ods. 6 však vylučuje, aby úpadca podal proti takémuto rozhodnutiu odvolanie, ak je zároveň navrhovateľom.

Dlžník Šľachtiteľská stanica v R., s. r. o., podal 9. septembra 2004 návrh na vyhlásenie konkurzu. V konaní mal okrem postavenia dlžníka aj postavenie navrhovateľa, čo ho zbavovalo práva podať odvolanie proti rozhodnutiu o vyhlásení konkurzu. Dňa 1. februára 2005 bolo doručené súdu podanie dlžníka urobené štatutárnym zástupcom - konateľkou E. H., ktorým vzal návrh na vyhlásenie konkurzu späť. Dlžník v postavení navrhovateľa tým využil svoje právo vziať pred vyhlásením konkurzu návrh späť podľa prvej vety § 4a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní (konkurz bol vyhlásený 20. septembra 2005). Dovolací súd nesúhlasí s názorom dovolateľa, že postup súdu prvého stupňa, ktorý vyzval ostatných navrhovateľov, aby sa vyjadrili, či súhlasia so späťvzatím a zastavením konania, nemá žiadnu relevanciu, ani oporu v zákone. Postup súdu prvého stupňa bol správny a logický, avšak len pre riešenie otázky, či má byť dôsledkom späťvzatia zastavenie konkurzného konania ako takého. Tieto účinky by malo späťvzatie návrhu jedného z navrhovateľov, len ak by so zastavením konania súhlasili všetci navrhovatelia. Ostatní navrhovatelia však so späťvzatím nesúhlasili, preto súd prvého stupňa správne podľa § 4a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní konanie nezastavil a pokračoval v ňom na základe návrhu ostatných navrhovateľov. Názor ostatných navrhovateľov však nemá vplyv na ďalšie postavenie dlžníka v konaní. Dlžník urobil dispozičný úkon vo fáze konkurzného konania, v ktorej mu to umožňuje § 4a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní*. Urobil platný a účinný úkon, ktorým nepochybne prejavil vôľu, aby konanie nepokračovalo na podklade jeho návrhu na vyhlásenie konkurzu a aby ďalej nemal v konaní postavenie navrhovateľa. Nerešpektovanie jeho vôle by znamenalo obmedzenie jeho dispozičného práva bez zákonného podkladu.

Aj keď dôsledkom späťvzatia návrhu bez súhlasu ostatných navrhovateľov nemohlo byť zastavenie konania, tento úkon zmenil postavenie dlžníka, ktorý už v konaní nemal postavenie navrhovateľa, ale len postavenie dlžníka. Za tejto procesnej situácie dlžníka po vyhlásení konkurzu nebolo možné považovať za plne úspešného účastníka, ktorého návrhu sa celkom vyhovel. V pozícii účastníka konania - úpadcu bol podľa § 13 ods. 6 zákona o konkurze a vyrovnaní** oprávnený proti rozhodnutiu, ktorým bol na jeho majetok vyhlásený konkurz, podať odvolanie.

* *Obdobne § 15 ods. 1 teraz účinného zákona o konkurze a reštrukturalizácii č. 7/2005 Z. z.*

** *Obdobne § 22 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z.*

Odvolací súd nesprávne považoval úpadcu za osobu, ktorá nemá právo podať odvolanie a odvolanie odmietol bez toho, aby sa ním vecne zaoberal. Týmto postupom úpadcovi odňal možnosť konať pred súdom. V konaní došlo k procesnej vade, zakladajúcej podľa § 237 písm. f) O. s. p. prípustnosť dovolania. Táto vada je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom takouto procesnou vadou nemôže sa považovať za správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zrušil podľa § 243b ods. 1 O. s. p. a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O. s. p.). V novom konaní musí odvolací súd odvolanie úpadcu vecne prejednať.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Za nedôvodné považoval dovolací súd dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa. V odvolacom konaní zatiaľ vecná správnosť rozhodnutia nebola predmetom preskúmania. Bude predmetom dovolacieho konania, do ktorého sa vec v dôsledku zrušenia rozhodnutia dovolacieho súdu vracia. Mimoriadne dovolanie v tejto časti preto dovolací súd zamietol.

47.

ROZHODNUTIE

Pojmy bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a pojmy výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nie sú totožné, preto podľa § U ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. treba podľa doterajších predpisov posudzovať bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia a ich hodnotenie, ale výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia sa riadi zákonom č. 457/2004 Z. z.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. apríla 2009, sp. zn. 4 Sžso 23/2008)

Krajský súd v B. B. rozsudkom z 12. marca 2008 zrušil a vrátil na ďalšie konanie rozhodnutie žalovanej zo 17. augusta 2007 a uložil žalovanej povinnosť nahradiť žalobcovi na účet jeho právneho zástupcu trovy konania v sume 3 619,— Sk v lehote troch dní.

Žalovaná, ako odvolací orgán, rozhodnutím zo 17. augusta 2007 podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) odvolanie žalobcu, podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočky R., zo 16. apríla 2007 vo veci nepriznania nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku choroby z povolania zistenej 15. marca 1993, zamietla v celom rozsahu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka R.

Žalovaná uviedla, že choroba z povolania bola žalobcovi, ako poškodenému, zistená 15. marca 1993 a bodové hodnotenie bolo vykonané 24. marca 2006; poškodený preto podľa žalovanej nemá nárok na hodnotu bodu podľa zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“), ale podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení vyhlášky č. 47/1995 Z. z. Hodnota jedného bodu bola preto u poškodeného rozhodnutím zo 6. novembra 2006 určená v súlade s vyhláškou č. 32/1965 Zb. v znení vyhlášky č. 47/1995 Z. z. v sume 30,- Sk. K požiadavke žalobcu, aby mu bol doplatený rozdiel medzi sumou 345,48 Sk za jeden bod, ktorá bola určená pre rok 2006 podľa § 5 ods. 2 a 4 zákona č. 437/2004 Z. z. a sumou 30,- Sk za jeden bod, priznanou a vyplatenou podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení vyhlášky č. 47/1995 Z. z. žalovaná uviedla, že zákon č. 437/2004 Z. z. neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by umožňovalo doplácať poškodeným rozdiel medzi sumou náhrady určenou podľa tohto zákona a sumou náhrady priznanou podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb.

Krajský súd v odôvodnení poukázal na zistený skutkový stav veci; odcitoval príslušné ustanovenia zákona č. 437/2004 Z. z. (§ 2 ods. 2, § 4 ods. 1, 2, 4, § 5 ods. 2, § 10 ods. 7) a vyslovil, že je nesporné, že u žalobcu vzniklo zhoršenie následkov v súvislosti s chorobou z povolania už za účinnosti zákona o sociálnom poistení. Hodnotenie následkov bolo vykonané novým lekárskeým posudkom. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, aj napriek tomu, že choroba z povolania bola u žalobcu zistená v roku 1993, v súvislosti s následkami, ktoré sú v príčinnej súvislosti s chorobou z povolania a ktoré boli v dôsledku zhoršovania zdravotného stavu zistené až v roku 2006, je potrebné postupovať podľa zákona o sociálnom poistení a zákona č. 437/2004 Z. z. Žalovaná takto nepostupovala a vychádzala z nesprávneho právneho hodnotenia veci, preto krajský súd na základe podanej žaloby napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Výrok o trovách konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 250k ods. 1 O. s. p. a vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Žalovaná sa proti rozsudku krajského súdu odvolala. Odvolanie podala podľa § 205 ods. 2 písm. f) O. s. p. a navrhla ho zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. So závermi krajského súdu žalovaná nesúhlasila. Podľa jej názoru § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. neznamená použitie nepriamej retroaktivity, ako to uviedol krajský súd, ale, okrem iného, jednoznačne upravuje, aké predpisy sa vzťahujú na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia z choroby z povolania, ktorá bola zistená pred účinnosťou tohto zákona, teda pred 1. augustom 2004. Ustanovenie § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. bez uvedenia akýchkoľvek výnimiek upravuje, že na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu a iného poškodenia zdravia, ktoré bolo spôsobené pred účinnosťou tohto zákona, a ak ide o chorobu z povolania z takej choroby, ktorá bola zistená pred týmto dňom, sa vzťahujú doterajšie predpisy. Doterajším predpisom je vyhláška č. 32/1965 Zb.

Žalobca navrhol napadnutý rozsudok krajského súdu, ako správny, potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok z hľadiska dôvodov obsiahnutých v odvolaní, o ktorom rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že odvolaniu žalovanej nemožno vyhovieť.

Z o d ô v o d n e n i a :

V konaní bolo dostatočne preukázané, že choroba z povolania bola žalobcovi zistená 15. marca 1993 a bola hlásená 18. marca 1993. Lekárka kliniky pracovného lekárstva a klinickej toxikológie vypracovala 24. marca 2006 posudok o odškodnení za bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov. Sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu bolo v posudku z 24. marca 2006 hodnotené počtom bodov 400 a súčasne bolo v ňom uvedené, že 10. marca 2000 bolo v súvislosti so zistenou chorobou z povolania sťaženie spoločenského uplatnenia hodnotené počtom bodov 350.

Na základe posudku z 24. marca 2006 vydala Sociálna poisťovňa, pobočka R. 6. novembra 2006 rozhodnutie, ktorým žalobcovi priznala náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 1 500,— Sk, určenej podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb., keďže choroba z povolania bola zistená 15. marca 1993. Náhrada bola teda žalobcovi poskytnutá za 50 bodov, o ktoré body bolo zvýšené pôvodné bodové hodnotenie, pričom za jeden bod pobočka Sociálnej poisťovne priznala žalobcovi 30,— Sk podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení vyhlášky č. 47/1995 Z. z. s poukazom na ustanovenie § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. (bývalý zamestnávateľ žalobcu - Lesy Slovenskej republiky, š. p., B. B., odštepny závod R., pritom podľa listu z 8. januára 2001 žalobcovi poskytol odškodnenie za 350 bodov po 60,- Sk, spolu v sume 21 000 - Sk).

Žiadosťou z 19. marca 2007 žalobca žiadal o priznanie hodnoty 315,48 Sk za každý jeden bod ako rozdiel medzi hodnotou 345,48 Sk a vyplatenou sumou 30,- Sk za jeden bod.

O tejto žiadosti žalobcu Sociálna poisťovňa, pobočka R. rozhodla 16. apríla 2007 tak, že na jej základe žalobcovi nepriznala nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia s tým, že náhrada mu už bola v plnom rozsahu uhradená.

Preskúmaným rozhodnutím žalovaná odvolanie žalobcu proti tomuto rozhodnutiu zamietla v celom rozsahu a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky R. potvrdila s odôvodnením, že aj keď nový posudok obsahujúci hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia bol vydaný za účinnosti zákona č. 437/2003 Z. z., práve s ohľadom na jeho ustanovenie § 11 ods. 1 nemožno pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia postupovať podľa neho, ale podľa doterajšieho predpisu.

Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku pracovného úrazu a iného poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, a ak ide o chorobu z povolania z takej choroby, ktorá bola zistená pred týmto dňom, sa vzťahujú doterajšie predpisy.

Aj s prihliadnutím na uvedené ustanovenie citovaného zákona odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcovi treba poskytnúť podľa predpisu účinného v čase, keď mu vznikol nárok na túto náhradu.

Zákon č. 437/2004 Z. z. upravuje podmienky priznania a poskytovania náhrady za bolesť a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, vydávanie lekárskeho posudku o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia, ako aj zásady na hodnotenie bolesti a zásady na hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia (§ 1 citovaného zákona).

V osobitných ustanoveniach potom zákon vymedzuje základné pojmy fľjolest', sťaženie spoločenského uplatnenia) a pojmy na účely tohto zákona, a to: poškodenie na zdraví, poškodený, poskytovateľ náhrady (§ 2), upravuje náhradu za bolesť (§ 3), náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 4), výšku náhrady za bolesť a výšku náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 5), lekársky posudok (§ 7), zásady na hodnotenie bolesti (§ 9), zásady na hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia (§ 10).

Z uvedeného je zrejmé, že z hľadiska systematického usporiadania treba rozlišovať pojmy bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a pojmy výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. S prihliadnutím na to, ak by sa podľa § 11 ods. 1 citovaného zákona mala podľa doterajších predpisov posudzovať náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, muselo by to byť v tomto ustanovení výslovne uvedené. Znenie § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. však predpokladá, že podľa doterajších predpisov sa bude posudzovať bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj ich hodnotenie podľa sadzieb, stanovených v doterajších predpisoch, nie však výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Odvolací súd preto považoval napadnutý rozsudok krajského súdu za vecne správny a podľa § 219 O. s. p. ho potvrdil.